

B. A. R. P. R.

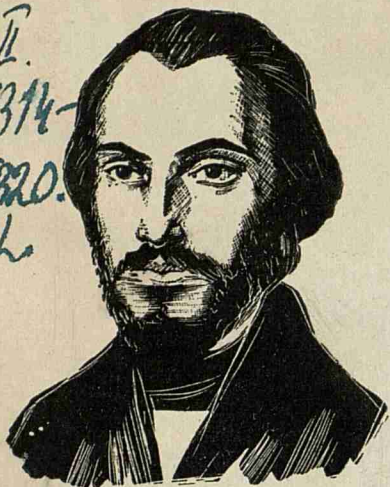
II

5314

.5320 L

BIBLIOTECA
AȘEZĂMĂNTULUI CULTURAL

II.
5314-
5320.
Lc

„NICOLAE BĂLCESCU”

Nº 210

210

II 5320a

DIN

ISTORIA CONTIMPORANA
A ROMANIEI

1842—1849

DUPE

D. GR. TOCILESCU

MEMBRU AL ACADEMIEI ROMÂNE,
PROFESOR DE ISTORIE
LA UNIVERSITATEA DIN BUCUREȘTI,
ARCHEOLOG,
FOST SENATOR, etc., etc.

DUPE

DOCUMENTE

ȘI

ADEVËR

Până când?

DE PRINȚUL

GEORGE BIBESCU

MEMBRU AL INSTITUTULUI DIN FRANȚA

1901

I. V. SOCECŪ, București.

PÂNĂ CÂND?

Până când acest extraordinar profesor ce se numește D-nu Grigore Tocilescu ne va mai sili ca să ne ocupăm de dînsul? Este o adevărată minune de a constata, cât se face de surd acest domn când el studiază istoria contimporană. El ar descuraja pe orî-care altul mai puțin hotărît decît noi a'l redeștepta față cu realitatea faptelor.

Se țice că după publicarea fie-căruî Manual noî, eminentul profesor (acesta este calificativul întrebuițat de admiratoriî seî) răspunde neclintit acelora cari îî reproșează neștiința sa: „O! dar am modificat mult!“

Aceste modificări succesive sunt demne de atențiunea noastră; ceva mai mult încă, ni se impune să le studiem. Citind cam în treacăt Manualele din 1887, din 1889 și din 1900, vom constata progresele autorului și vom pune pe citi-

torul imparțial în stare să judece el singur despre conștiința care a însuflețit aceste scrieri și despre valoarea lor, precum și despre știința profesorului, despre buna lui credință și despre caracterul său.

Manualul din 1887¹⁾

„În țara Românească, Vodă Bibescu continua a ne „mulțumi pe boeri și pe popor, prin risipa banilor publici, „prin abuzuri ne pomenite ale administrațiunii sale.“

„În anul 1846, Bibescu își formă o adunare după „plac, care-i votă toate măsurile administrative și financiare, spre ruina desăvârșită a țării...“

Aici fără îndoială vedem adorațiunea zeilor falși în întreaga ei splendoare; este o reedițiune inconștientă a legendei criminale făurită²⁾ de acești eunuci ai istoriei, mai toți străini, sclavi interesați ai politicei răutăcioase a unor ambițioși doborâți în 1842 — în lupta cea mare pentru coroană — și a unor negustori politici din 1848, cărora le a lipsit și virilitatea și toate sentimentele înalte care ne fac să recunoaștem, cu mândrie, actele mari ale istoriei noastre, precum ne fac să le transmitem, cu respect, aceloră cari intră după noi în carieră.

---

¹⁾ La pagina 264.

²⁾ Ubicini a spus în cartea sa *La Moldo-Valachie*, la pag. 169, aproape textual același lucru. D-nul Grigore Tocilescu l'a copiat în mod servil. Cf. *Domnia lui Bibescu*, de *Prințul George Bibescu*, 1893-1894, București, F. Göbl fiu, tomul II, pag. 184.

Manualul din 1899

În 1899, D-nul Grigore Tocilescu, care a părăsit partidul liberal — în sînul căruia fusese atît de slăvit¹⁾ — a devenit un om politic și a fost înzestrat cu un scaun de senator. Senatorul își schimbase tabăra, însă el nu și-a schimbat pana.

Atunci tocmai cele două volume de documente asupra domniei lui Bibescu, precum și *Istoria Romînilor*, de D-nul Xenopol, membru al Academiei Romîne, erau deja de cinci ani în domeniul public. — Ce scuză ar putea să invoace D-nul Tocilescu ca să cază iar în acelaș păcat ca în 1887? În 1899, ca profesor, ca membru al Academiei, nu era oare de stricta lui datorie să cunoască evenimentele, actele istoriei noastre contemporane ce alții își dăduseră osteneala să le aducă la iveală? A pune această întrebare este a o și rezolvi.

Dar dacă neștiința D-lui Grigore Tocilescu este fără scuză, cu cît ridicol calitatea sa de om politic nu îmbracă oare această acuzațiune ce el aduce asupra pretinsei „*risipire a banilor publici*“ — Bibescu regnante — precum și: „*toate măsurile administrative și financiare luate de Bibescu spre ruina „desăvîrșită a țării*“²⁾.

Ce să credem despre un om politic care și are partea sa de răspundere în starea de mizerie

---

¹⁾ El a fost într'atîta slăvit, încît Ministrul Instrucțiunii publice, al cărui secretar general era în 1887, îi comandă un număr de exemplare atît de mare a manualului ce el publică în anul acela, încît numeroase pachete zăceau încă acum cîte-va luni în pivnițele acelu Minister.

²⁾ Manualul din 1899, pag. 392, 393 și 408.

și de robie financiară în care România geme în ceasul de față, cu toate că ea are un budget de 230 milioane, despre acel om care acuză administrațiunea financiară a unui Domnitor ce știu, în limitele resurselor budgetare ce se urcău numai la modesta sumă de 6.666.068 lei, să doteze țara lui cu lucrări însemnate și mărețe¹⁾, și care, abdicând, lăsă acea țară bogată, prosperă și fără nici o datorie?

Intr'un interval de mai puțin de patru ani, Bibescu „plătise datoria de 1.033,494 piaștri și 5 parale“ lăsată de guvernul precedent; el restabilise ordinea în administrație, în justiție și în finanțe. În 1848, „casieriile municipale ale orașelor aveau o rezervă de un milion de piaștri, casieriile comunelor aproape 3 milioane; casieria centrală avea un capital de mai bine de 4 milioane“²⁾, cu toate că se făcuse cheltueli de utilitate generală plătite de aceste diferite casierii. Numai caseta Domnitorului suferea, a Domnitorului a căruia listă civilă era în disproporțiune cu nenorocirile de tot soiul ce el le ușura. Numai cu ocazia focului din 1847 din București, el dăruie o parte a listei sale civile, 200.000 piaștri (aproape 70.000 lei). „*Dacă modesta mea casetă nu* „*putu să dea mai mult*, scrie Domnitorul amicului

---

¹⁾ Acum câți-va ani încă fântinele instalate de Bibescu în 1845 mai funcționează în București.

²⁾ *Domnia lui Bibescu*, tomul II, pag. 350. Cuvîntul de deschidere al Obșteștei Adunări din 1848 rostit de M. S. Domnitorul. Cf. *Quelques mots sur la Valachie* de San-Juan, 1856; Henri et Charles Noblet, imprimeurs. — Vezi și Xenopol, *Istoria Românilor*.

„sëu Cambyse, mi-a părut foarte mult reu, și pricina „este că ea nu păstra nici o dată nimica“¹⁾. Domnitorul era darnic, aceasta era știut de toți și slăvit de contemporanii sei²⁾, și dacă D-nu Xenopol a putut să zică: „Dacă se ține seamă „de mijloacele de care Bibescu dispuse, trebuie recunoscut că acest Domnitor a fost unul dintre agenții cei mai „puternici ai progresului României“³⁾, el a făcut-o fiind-că a studiat cu de-amănuntul domnia lui Bibescu în documentele contemporane.

În sfârșit, D. de Nion, consul general al Franței, scria către Guizot, ministrul afacerilor străine, în Octombrie 1847:

„Principatul Valahiei nu are nici o datorie; împrumuturile contractate de administrația trecută și pentru „care el plătișe mai mult de 18% dobânda anuală, sunt „cu totul soldate“⁴⁾.

Și, în adresa Obșteștei Adunări de la 7 Februarie 1848, ca răspuns Ofisului domnesc, găsim pasagiul următor privitor la situația comercială și la creditul public⁵⁾:

„Este adevărat prilej de fală pentru noi „purtarea neguțătorilor noștri, cari, prin a lor

---

¹⁾ Scrisoarea Domnitorului Bibescu către D-nu de Cambyse. Cf. *Domnia lui Bibescu*, tomul I, pag. 367—369.

²⁾ Boleac: *Trompeta Carpaților*, N-o 168, din 12 Iunie 1873. = Cf. Pann: poesi; precum și Aristia și Heliade.

³⁾ *Istoria Românilor*, tomul VI.

⁴⁾ Scrisoarea D-lui de Nion către Guizot, de la 25 Octombrie 1847 (Arch. Min. Af. Str. din Paris).—Cf. *Domnia lui Bibescu*, Tomul II, pag. 344.

⁵⁾ Vezi *Domnia lui Bibescu*, t. II, p. 348.

„activitate și cinste, aū scăpat nevătămat creditul obștesc dintr'acea îndoită și de o potrivă „primejdioasă criză“ ¹⁾.

Frumoase veacuri, țară în deplină dezvoltare a unei ere noi, însemnată prin progres, stare bună, stima și simpatia tuturor puterilor!... Țară fără datorie! *Et nunc erudimini*...

Manualul din 1900

Să trecem acum la Manualul din 1900. Inșă înainte de a merge mai departe, să constatăm că autorul păstrează tăcere asupra greșelilor sale trecute; el nu găsește nici un cuvânt pentru a exprima regretul său că se făcuse odinioară ecoul calomniei; el nu a priceput că ar fi fost spre cinstea lui să zică *mea culpa*. Ceva mai mult, îl vom vedea — cu toate că se publicase documentele autentice — împodobind Manualul său din 1900 — ediția 2-a — cu calomniile noi extrase din aceleași sorginte.

La pagina 468 a Manualului din 1900, citim:

„*Ghyka își atrase favorul Porții; în acelaș timp însă și urgia Curtii rusești, care în cele din urmă isbuti să-l scoată din scaun, și să aleagă în locu-i pe George Bibescu, protivnicul cel mai neîmpăcat al lui Ghyka.*”

---

¹⁾ Ađi vedem Congresul Camerilor de comerț, ce de curând a avut loc la Iași, proclamând că situația creditului comercial este de plâns și că nu există alt mijloc de leac decât de a reveni, în ce privește cel puțin pe comisionarii de marfă, la prescripțiile Regulamentului Organic.

„Această alegere fusese impusă ca o voință irevocabilă,
„ca o hotărîre fără apel a ministerului imperial din Pe-
„tersburg“.

Şase rînduri, nici o faptă exactă.

În adevăr, nu este exact că Bibescu trăia în duşmănie cu Ghyka, el care nu a arătat ură¹⁾ nici contra acelor care l'au trădat, nici chiar contra răsvrătitorilor care au încercat să'l omoare în 1848. Dacă el a combătut guvernul lui Ghyka, aceasta a făcut-o fiind-că acel domnitor ducea ţara la peire.

Nu este exact că Rusia a răsturnat pe Ghyka. Neorînduelile administraţiei acestui domnitor au ridicat contra lui Obşteasca Adunare, au indispus Puterile ocrotitoare şi suzerană şi au provocat căderea sa. Adresa Obştestei Adunări din 1842 către domnitorul Ghyka este de ajuns pentru a dovedi acest adevăr²⁾.

---

1) Eliade povesteşte faptul următor: „Pe Stirbei şi pe Bibescu „i-am maltractat în scrierile mele şi ei s'au purtat omeneste cu străina „şi svânturata mea familie. Nu era săptămână să nu fie cercetată. „Ghyka, din contra, la toţi care l'au trădat s'a dus de i-a văzut; numai „la familia mea n'a trimis nici un câine s'o cerceteze. Când a plecat „din ţară la 42, eu care n'am sărutat în viaţa mea mâna nimănui de „cât tati şi preotului, i-am sărutat mâna de adio şi mi-a dat-o ca la „un câine. Când am fost în Bucureşti la 1855, m'am dus cu cea mai „mare bucurie de l'am văzut, uitînd toate câte a scris şi d-sale şi lui „Nicolache din Viena despre mine, şi m'a primit ca şi când i-aşi fi „fost intendent al curţii ca Dobre, unde Bibescu, cînd m'a văzut aci, „m'a îmbrăţişat şi m'a sărutat cu lacrimi“... (*Scrisoarea lui Heliade către Grigore Grădişteanu* de la 8|20 Maiu 1857, p. 565 în *Scrisorile lui Heliade*, de Russu Locusteanu; cfr. *Domnia lui Bibescu*, II, p. 634.

2) Vezi San Juan: *Quelques mots sur la Valachie*, pag. 59. Adevărul este că Bibescu, devenit leaderul Adunărei, a fost însărcinat de colegii săi să redacteze acea Adresă.

Rămâne această minune cu care se sfirșește paragraful: „**Alegerea lui Bibescu a fost impusă ca o voință neștrămutată, ca o hotărîre fără apel de Ministerul imperial din Petersburg**“. Și autorul pune această afirmațiune între guilemele, ca și cum ar vroi să'i dea mai multă valoare, ferindu-se însă de a arăta isvorul.

Noi desfidem pe D-nu profesor să arate *documentele* ce el le-a consultat; și de oare-ce el nu le va arăta fiind-că ele nu există, noi arătăm mai la vale *documentele autentice* privitoare la alegerea lui Bibescu. Va fi desmințirea acelei afirmațiuni.

Se va constata că nu Rusia impuse pe Bibescu Românilor, dar că însăși națiunea ridică pentru întâia oară pe treptele tronului pe primul său Ales pe viață.

De oare-ce această alegere este una din paginile strălucitoare ale Istoriei noastre, de oare-ce calomnia s'a încercat a le întuneca, noi le vom da în întreaga lor lumină spre bucuria Românilor adevărați, pentru acei cari mai iubesc încă patria din anii trecuți, roditori și glorioși ai Domnitorilor români ce, cu trup și suflet, căutaă redeșteptarea și progresul ei. Acest trecut este patrimoniul istoriei noastre; cu întristare vedem că aceia cari nu se mîndresc de dînsul nu aū nicî măcar respectul ce i se datorește.

ALEGERE PE VIAȚĂ DE NAȚIUNE

A

PRIMULUI DOMNITOR ROMÂN BIBESCU

Inainte de alegeri

„Incapacitatea și neîngrijirea urmează, sub domnia lui Ghyka, inteligenței și activității administrațiunei generalului conte Kisseleff. Adunarea electivă ce Regulamentul dăduse Domnitorului ca un sprijin în bine și o stavilă în rău, începuse în urmă contra lui Ghyka o luptă ce se învenină din zi în zi. Lipsa de considerație, ce nu întârziă să înconjoare guvernul, crescu; însă această lipsă de considerație atinse în urmă și Adunarea, care nu știu a se feri de ea, cu toate că cauza și nemulțumirile sale erau atât de populare pe cât și de legitime.

„Ast-fel erau lucrurile în 1841, când George Bibescu fu ales deputat.

„El luase parte la redacțiunea Regulamentului Organic și fusese ministru sub administrațiunea provizorie a generalului Kisseleff.

Intrat în Cameră, el nu a stat la îndoială între cele două puteri atunci în luptă. El îmbrățișă cauza cea bună și fu îndată numit secretar al Adunărei. Sgomotul părea pentru tot-d'a-una stabilit în Cameră. Noul secretar se încercă a readuce ordinea și buna cuviință, dând exemplul unei discuțiuni serioase, ce el impunea prin aceasta tocmai contradictoriilor, precum și prietenilor seî. În același timp el întruni diversele fracțiuni ale Adunărei în jurul unei singure idei: binele țarei; el îi recîștigă simpatia publică și dăte acelei sesiuni un caracter înalt, ast-fel încît ea aparține domeniului istoriei prin însemnătatea lucrărilor sale, precum și prin gravitatea evenimentelor ce urmară în curînd. O popularitate fără margini era deja pentru George Bibescu recompensa încercărilor sale.

„Regulamentul Organic determinase formele de întrebuițat pentru alegerea Domnitorului, drept ce odinioară era în mâinile înaltului cler și a boerimeî celei mari. Regulamentul Organic întinse acest drept proprietăței micî.

„În urma acestor dispozițiuni, Adunarea extraordinară pentru alegerea Domnitorului trebuia să fie compusă din Mitropolitul președinte de drept, de cei trei episcopi eparhioți, de 50 boeri de clasa I, aleși după ordinea de vechime de rang, de 70 alegători trași la sorți dintre boerimea cea mică, care represintă și mica proprietate, precum și de 66 alegători delegați de județe și de breslele negustorilor și industriașilor, ceia ce urca numărul total al alegătorilor la 190.

„Pentru întâia oară atunci, de două veacuri, Muntenia era chemată să exercite un drept suveran. Ea îl exercită cu atîta bună cuviință și cu un simțimînt atît de adînc a înaltei misiuni ce i se încredințase, încît se părea că ea nu încetase nici o dată să'l exerciteze.

A l e g e r e a

„In ziua de 20 decembrie 1842, clopotele sunând dintr'un capăt la celalt al principatului, și ziua întregă la intervale egale, anunțară că un act extraordinar, solemn ca nici un altul pînă atunci, era să se săvîrșească. Poporul era îngrămădit în bisericile, care rămaseră deschise toată ziua și o parte a nopței.

„La 8 ceasuri dimineța, alegătorii și candidații se întruniseră la Mitropolie, a căreia ușe se închiseră după dînșii. Pe timpul slujbei oficiate de Mitropolit, fie-care alegător fu chemat să jure pe sfintele moaște că el nu va asculta, dând votul său, decît glasul conștiinței sale și a interesului țerei.

„Când toată lumea fu adunată în sala alegerilor, și în momentul de a se începe scrutinul secret pentru fie-care dintre candidați, cari erau încă în număr de 21, cu toate că mai mulți dintr'înșii se retraseră în mod voluntar, Mitropolitul reaminti Adunărei că ea se afla în Casa și în prezența Domnului, către care ea se angajase a alege pe cel mai demn: „*Veți*

„hotărî, spuse el, dacă această zi va fi o zi de viață sau
„o zi de moarte pentru patria voastră. Nu uitați, ducându-
„vă să depuneți votul vostru, că soțiile voastre, copiii
„voștri cum și toți concetățenii voștri vă așteaptă când veți
„eși din această întrunire, pentru a vă binecuvînta sau
„a vă blestema, după alegerea ce veți fi făcut. Să nu
„uitați că peste hotarele țerei noastre, streinătatea ne pri-
„vește pentru a ne înălța în stima sa, sau a nu ne mai
„arăta decît dispreț“.

„Adunarea răspunse cu nobleță acestei che-
mării. Ea ținu ședință cu liniște și demnitate
timp de douăzeci ore, cît ținu alegerea“¹⁾.

Această alegere s'a făcut în condițiunile ur-
mătoare: toți boerii mari ai Munteniei — în număr
de 37 — avînd dreptul de a candida la tron și
16 dintr'înșii retrăgînd candidatura lor, 21 rē-
maseră în prezență. Ei fură repartizați în pa-
tru serii, cele trei d'întăi numărînd fie-care
cîte 5 nume de pretendenți, a patra serie 6 nume.
Cei 180 membrii ai Adunării atuncî prezenți,
votară pentru fie-care candidat în parte, punînd
o bilă albă în urna boerului ce ei voiaŭ a alege
și o bilă neagră în fie-care din cele l'alte urne.
Eraŭ atîtea urne cîți eraŭ și candidați. Fie-care
membru primise, pentru a vota în cele trei
dintăi serii, o bilă albă și patru negre de serie,
— număr corespunzător cu numărul candidaților
din fie-care serie — o bilă albă și cinci negre
pentru seria a patra, acest număr șase fiind,

---

¹⁾ Veđi *Quelques mots sur la Valachie*, de San-Juan, 1856, Paris.

corespunțător cu numărulетенденților din
acea serie.

George-Dumitru Bibescu într'uni o majori-
tate însemnată — 131 voturi — și fu proclamat
Domnitor.

Iată de altmintrelea rezultatul scrutinului
de fie-care secțiune.

RESULTATUL

Scrutinul primei Secțiuni

pentru cinci candidați la tron

<u>Bile albe</u>	<u>Bile negre</u>	
84	95	Banul Gheorghe Filipescu -
29	150	Vornicul Teodor Văcărescu -
61	116	Vornicul Alexandru Filipescu -
8	171	Vornicul Constantin Goleșcu
19	160	Vornicul Alex. Scarlat Ghyka -

(Urmează semnăturile mitropolitului Neofit și ale celor doi secretari și trei asesori)

Scrutinul Secțiunii a doua

pentru cinci candidați la tron

<u>Bile albe</u>	<u>Bile negre</u>	
10	169	Logofătul Mihai Racovița
36	143	Logofătul Stefan Băleanu -
91	88	Logofătul Barbu Stirbei -
21	158	Logofătul Ioan Văcărescu -
12	167	Logofătul Ioan Hrisoscoleu -

(Urmează aceleași semnături).

SCRUTINULUI

Scrutinul Secțiunii a treia

pentru cinci candidați la tron

<u>Bile albe</u>	<u>Bile negre</u>	
75	100	Logofătul Manoil Băleanu -
41	138	Logofătul Const. Cantacuzino -
35	140	Logofătul Const. Dem. Ghica -
27	152	Logofătul Const. Cornescu -
20	155	Logofătul Const. Băleanu -

(Urmează aceleași semnături).

Scrutinul Secțiunii a patra

pentru șase candidați la tron

<u>Bile albe</u>	<u>Bile negre</u>	
31	148	Logofătul Grigorie Grădișteanu -
24	155	Logofătul Emanoil Florescu -
131	49	Logofătul Gheorghe Bibescu -
8	171	Logofătul Constantin Florescu -
49	130	Logofătul Ioan Filipescu -
60	118	Vistiierul Alexandru Ghika -

(Urmează aceleași semnături).

20 Decembrie 1842
1 Ianuarie 1843

(Buletin Oficial No. 2).

Procesul Verbal al Alegerei fu redactat și semnat de președintele Obșteștei Adunări¹⁾.

¹⁾ Vezi acest Proces Verbal la Piesele justificative No 1.

După Alegere

„La 4 ceasuri dimineata, scrutinul fu săvârșit. Gheorghe Bibescu întruni mai toată unanimitatea voturilor: El fu proclamat Domnitor al țării în aplausele entusiaste ale Adunării, aplause căroră se asociază și aplausele capitalei și aplausele Munteniei întregi.

„*Dilexisti justitiam et odisti iniquitatem: propterea unxit te Deus, Deus tuus, oleo laetitiae prae consortibus tuis.*“ (Psalm. XLIV, 8). Acestea sunt cuvintele împrumutate de la Psalmist și care fură întrebuințate ca text pentru cuvîntarea adresată noului Ales de episcopul de Argeș.

„Bucuria era generală și sinceră, mare ca și speranța ce'i dăduse naștere. Domnitorul Bibescu se angajă de a nu cruța nimic pentru a o justifica.

„*Prin liniștea și orînduiala ce ați arătat, spuse el alegătorilor, mulțumindu-le, ați înălțat patria în stima străinilor, dovedind că ea nu este nedemnă de drepturile ce i-ați fost date. V'ați îndeplinit datoria; îmi rămîne să-mi fac datoria mea, și puteți socoti că de aceasta nu voi lipsi.*“

„In adevăr el se ținu de cuvînt“¹⁾.

*

Această alegere, îndeplinirea unui drept suveran, fu darul de voioasă suire pe tron ce primul Ales pe viață aducea țerii sale.

---

1) *Quelques mots sur la Valachie*, pag. 14 et 15.

Invidioșii, ambițioșii, toți aceia cari nu ertară lui Bibescu popularitatea sa și triumful său, au lucrat mai în urmă, pe căi diferite, să-i smulgă aureola ce-i dăduse această alegere fără seamăn și s'o aducă la nivelul unei intrigă de curte. Oamenii cu minte slabă și fără inimă!

Autorul operei: *Quelques mots sur la Valachie*, ne a pus în cunoștința cauzelor pentru care Bibescu a fost ales de națiune. Dar să mai lăsăm încă cuvântul unor oameni cari nu pot fi bănuiți de parțialitate, de oare-ce ei se numesc **Billecoq, Vaillant, de Nion**.

Billecoq, consul general al Franței la București, amic intim al domnitorului Ghyka, scrie lui Guizot, ministrul afacerilor străine al Franței, la 25 Decembrie 1842: „Candidații partidului național sunt „d-nii Emanuel Băleanu, I. Filipescu, E. Bălăceanu, „Știrbei și Bibescu . . . Voturile se vor repartisa peste cei „trei dintăi . . . Cu un ceas înainte de despuiarea scrutinului, nimeni aici — și consulul Rusiei mai puțin decât „ori care altul — **nimeni** nu poate spune cine va fi Domnitor, precum nici s'ar putea spune dinainte numărul „câștigător al unei loterii . . . Cu scrutinul secret, nimeni „nu poate prevedea rezultatul alegerii.“¹⁾

La 5 Ianuarie 1843, după alegere, el scrie din nou lui Guizot: „Toată lumea este de acord „pentru a recunoaște înalta dreptate și simțimintele de onoare și de perfectă lealitate ce, într'o „întâmplare atît de delicată, au inspirat purtarea

---

¹⁾ Billecoq către Guizot. Scrisoare din 25 Dec. 1842. (Arhivele Ministerului Afac. străine din Paris).

„Domnilor Bibescu.“ — Billecoq făcea aluziune la voința manifestată de Bibescu ca voturile ce i se acordaū să fie date lui Știrbey, fratele său cel mai mare ¹⁾).

După acest omagiū adus adevărului, — Billecoq mai spera că va putea să îndeplinească încă sub Bibescu rolul preponderent ce el jucase sub Ghyka, — de acum înainte nu trebuie să ne mai așteptăm din partea acestui fost consul decât la acuzațiunile cele mai nedemne contra lui Bibescu. Pentru ce? Fiind-că mentorul domnitorului decăzut își pierde situația sa de consilier al tronului, că el va fi prins în flagrant delict de rapoarte inexacte adresate guvernului său în cursul giranței sale, și că în urmă va fi revocat. Din acea zi, el se va uni cu dușmanii cei mai înviersunați ai Domnitorului, și va arunca balele urei sale pretutindenī unde-ī va fi cu putință, în același mod ca anonimul Chainoi, însă mai cu seamă într'o broșură tipărită la Bruxelles în 1847 ²⁾).

Vaillant vorbind despre Bibescu, se exprimă ast-fel: „*Inteligența sa i-a făcut știința ușoară... Dî-* „*baciū din natură, se pare că el nici nu 'și dă seamă* „*că știe... Acesta are aparența îndemănatecă a gentilo-* „*mului... El este iubit*“ ³⁾).

---

¹⁾ *Domnia lui Bibescu*, tomul I, pag. 49. — Cf. Scrisoarea lui Billecoq către Guizot, de la 5 Ianuarie 1843 (Archivele Minist. Af. streine din Paris).

²⁾ Scrisoarea lui Bron către A. S. Domnitorul Bibescu în *Domnia lui Bibescu*. t. II, pag. 650—652.

³⁾ *Domnia lui Bibescu*, t. I, pag. 51.

De Nion, bărbat de-o independență politică absolută, de o extremă rezervă, și care sosise la București prevenit de Billecoq contra Domnitorului Bibescu ¹⁾, scrie către Guizot în 1846: „*Domnitorul are o incontestabilă superioritate asupra tot ce'l înconjoară*“ . ²⁾

Noi am mai putea reaminti frumoasa poezie lui Heliade din 1845 ³⁾ — el nu 'și pierduse încă bunul simț; — poezia lui Aristia ⁴⁾; poezia lui Panu cu ocazia focului din București ⁵⁾; articolele înflăcărate din *Gazeta Transilvaniei*.

---

¹⁾ Billecoq întâlnește pe drum pe de Nion, pe când acesta se ducea la București ca să ia în posesiune postul său, și caută să îi transmită ura sa contra Domnitorului Bibescu. Ființă dreaptă, de Nion nu ascultă toate cuvântările lui Billecoq. Inșă el fu destul de impresionat pentru a se arăta de o rezervă mai mult decât diplomatică față cu Domnitorul în primele timpuri ale șederii sale în București. Totuși el nu întârziă să recunoască Domnitorului o „superioritate“ căreia el se grăbi a aduce omagiul său.

²⁾ *Domnia lui Bibescu*, t. I, pag. 53. Cf. Scrisoarea din 18 Decembrie 1846 (Arhivele Minist. Af. streine din Paris).

³⁾ Heliade, în poezia sa, îl face să vorbească pe Domnitor ca fiind cu totul devotat guvernării poporului său:

*Suspiniul mă addoarme și mă deștept suspine,
Veghez întreaga noapte, și zioa iar veghez;
In cugete spinoase și în răpiri divine,
La soartea unui popol ne addormit lucrez.*

⁴⁾ Nu vom cita din frumoasa poezie a lui Aristia decât o strofă:

*„Și eată'l că s'alese de toți prea învățatul
De vîrstă foarte fraged, de minte mult vîrtos,
Acel Român, Ciceron Capitolin! Bărbatul
Și cîrma noastră astăzi și prinț e virtuos!“*

⁵⁾ Panu a scris:

*„Această jertfă, această jale,
Privind'o prințul c'ochii umiliți,
O sumă sească din ale sale
Sloboade pentru nenorociți.“*

Însă trebuie să ne mărginim, mai cu seamă că am spus mai mult decît era nevoie pentru a fixa părerea oamenilor cinstiți asupra independenței ce presidă alegerei lui Bibescu, precum și asupra motivelor cari îl desemnară alegerei Națiunei.

D-nu profesor Tocilescu a preferat pieselor autentice, fraze goale; adevărului, legenda; documentelor, concursul unui Elias Regnault, unui Ubicini, anonimului Chainoi. Acest pseudonim ascunde numele lui Ion Ghica, dacă trebuie să credem pe preținșii săi amici. Nu pot admite aceasta, fiind că prea ar fi înjositoare pentru această rudă a domnitorului Ghyka, broșura desgustătoare semnată de anonimul **Chainoi**.

Cît privește pe **Ubicini**, secretar al comitetului resvrătitorilor din 1848, bine plătit pentru a denatura, a calomnia cu prisos domnia lui Bibescu și pe acest Domnitor, precum și pentru a cânta faptele resvrătirei de la 1848, el și-a îndeplinit așa de bine misiunea sa încît în ceasul de față, familia lui mai primește încă din partea Statului român o pensiune de 500 lei lunar, datorită recunoștinței defunctului Ion Brătianu¹⁾.

Eată un prim exemplu de destrăbălare în minciună, ast-fel precum aŭ practicat-o anonimul Chainoi și Ubicini. Adnotăm fie-care din afirmațiunile lor:

---

¹⁾ Vezî discursul defunctului Ion Brătianu, rostit cu ocaziunea discuțiunei ivite la Cameră, în desbaterea proiectului de lege privitor la această pensiune, la 22 Februarie 1885.

CHAINOI ¹⁾

„Art. 32 din regulament
 „prescrie că trebuie să se
 „votze asupra fie-cărui
 „candidat în deosebi“ —
daraşa s'a făcut — „se
 „pretexta o prea mare per-
 „dere de timp, și cei 30 de
 „conpetitori“ — **dar nu**
erau de cît 21 — „fură
 „împărțiți în șase serii“ —
dar nu fură decît
patru grupuri — „și se
 „dote fie-cărui alegător
 „cinci bile, din care una
 „albă“ — **afară de a 4-a**
serie care coprindea
șase conpetitori —
 „punînd pe ceil'alți candi-
 „dați serioși cîte doi sau trei
 „în aceeași serie, ei nu pu-
 „teaă lipsi de a-și împărți
 „cele 190 bile albe ale se-
 „riei! și de a se paraliza
 „unîpe alții“³⁾ — **dar nici**
o serie nu avu mai
puțin de cinci candi-
dați, număr ce des-
lușește pe al bilelor
 — „pe cînd, punînd cum
 „s'a făcut, pe cei doi frații
 „Bibescu într'o serie dife-
 „rită, și însoțiți de candi-
 „dați fără partidă, fără nici
 „un sort de isbîndă“ —
ba din contra visti-
erul A. Ghyka obținu
60 de voturi.

UBICINI ²⁾

„După art. 32 din regu-
 „lament trebuia să se vo-
 „teze asupra fie-cărui din-
 „tre ei îndeosebi“ — **dar**
așa s'a făcut — „în loc
 „de a face așa, caimacanî,
 „pretextînd o prea mare
 „perdere de timp, împăr-
 „țiră pe cei 30 de candidați“
 — **dar nu era decît**
21 — „în șase grupuri“ —
dar nu fură decît pa-
tru grupuri — „și deteră
 „fie-cărui alegător cinci bi-
 „le, dintre care una albă“
 — **afară de a 4-a se-**
rie care coprindea
șase conpetitori. —
 „Apoi avură grijă ca cei se-
 „rioși dintre candidați, acei
 „care era vr'un interes ca
 „să fie depărtați de la tron,
 „să fie puși cîte doi sau
 „trei în aceeași serie“⁴⁾ —
dar nici o serie nu
avu mai puțin de cinci
candidați, număr ce
deslușește pe al bile-
lor — „pe cînd dd. Bibescu
 „și Stirbey fură puși fie-
 „care într'o serie deosibită,
 „însoțiți de conpetitori ca-
 „re n'aveau aproape nici
 „un sort de a isbuti“, etc.,
 „etc. — **ba din contra**
vistierul A. Ghyka ob-
ținu 60 de voturi.

¹⁾ *Dernière occupation des Principautés par la Russie*, p. 55 și 56.

²⁾ *Valachie et Moldavie*, p. 159 (Firmin Didot, édit. Paris).

³⁾ și ⁴⁾ San-Juan, în *Quelques mots sur la Valachie*, p. 15, răs-
 punde acestei critice și arată că este de rău fundată:

„Ordinea de clasare a candidaților s'a hotărît după elevațiunea
 „și vechimea rangului. Boierul care avea rangul cel mai înalt și

REGIMUL DOTAL

D-nu Grigore Tocilescu nu spune nici un cuvînt în Manualul său de la 1899 despre proiectul de lege privitor la regimul dotal; însă în 1900 el are nenorocita ideie de a vorbi despre el:

„Dar reforma proiectată de Bibescu, cu privire la **zestrea femeii, este respinsă. Atare act din partea Adunării, săvîrșit într'un timp cînd Domnul voia să divorțeze de soția sa spre a lua în căsătorie pe soția altuia, se consideră de Principe drept insultă personală**“.

Și atîta tot! Nici un cuvînt despre însuși proiectul de lege, ușor și folositor de resumat în cîte-va linii din cauza marelui sale însemnătăți! Așa încît școlarii D-lui profesor, lăsați în neștiința scopului proiectului de lege, necunoscînd nimica despre *oposițiunea sistematică* a Adunării ¹⁾ a reformelor propuse de Guvern, știind numai că acea

---

„mai vechi, a fost cel d'întîi pe listă; acesta era G. Filipescu, bătrîn de 70 ani și președinte al Divanului; cei din urmă erau firește cei mai tineri. Eată de ce Bibescu era printre cei din urmă. Cu greu s'ar fi putut găsi o combinație care să rămîna în afară de ori-ce intrigă. De altminterlea, opiniunea publică desemnase dinainte pe Bibescu; eată singura influență ce ar fi putut să aibă înrîurire asupra alegătorilor“.

¹⁾ Ubicini. — Vezi în *Domnia lui Bibescu*, t. II, p. 69. — Zossima: *Biographies politiques*. — Kisseleff, *Lettre du 14 avril 1844*. cf. *Domnia lui Bibescu*, t. I, p. 222, — și Xenopol, *Istoria Românilor*, t. VI, p. 175.

TABLOUL

No. 1

---

despre

Regimul Dotal

REGIMUL DOTAL

Chainoi

Scopul Domnitorului, propunând proiectul de lege de la 16 Martie, **era de a-și rezerva uzufructul zestreii Domniței, după ce va fi divorțat de dânsa** ¹⁾.

¹⁾ *Dernière occupation des Principautés par la Russie*, p. 158.

Ubicini

Veniturile zestreii Domniței Zoe Brancoveanu, soția sa, **nu mai erau de ajuns pentru Bibescu; el vroia să-și apropieze fondul și acesta era scopul ascuns** al legii privitoare la modificarea regimului dotal ce el supuse Adunării ²⁾.

²⁾ *Univers pittoresque, Valachie et Moldavie*, p. 163, 169.

Elias Regnault

Se pare că **veniturile zestreii Domniței nu mai ajungeau lui Bibescu și eată secretul legii noi...** ³⁾.

³⁾ *Histoire politique et sociale des Principautés danubiennes*, p. 228, 229.

Billecoq

Un **singur motiv** mâna pe Domnitor să modifice legea, **era hotărîrea ce luase de a divorța și de a păstra averea Domniței** ⁴⁾.

⁴⁾ *Hospodarat Bibesco*, Bruxelles—1848.

Gr. Toeileseu

Dar reforma proiectată de Bibescu, cu privire la zestrea femeii, este respinsă. Atare act din partea Adunării, **săvârșit într'un timp când Domnul voia să divorțeze de soția sa spre a lua în căsătorie pe soția altuia**, se consideră de Principe drept insultă personală ⁵⁾.

⁵⁾ *Manualul din 1900*, 2-a ediție.

Adunare a respins proiectul asupra regimului dotal, vor presupune naturalmente că acest proiect nu era bun.

Oare acesta este scopul ce și-a propus d. Grig. Tocilescu? Se poate, căci alt-fel nu se pricepe nici tăcerea păstrată asupra proiectului, nici a doua frază a paragrafului, mai mult decît extraordinară într'un Manual făcut pentru școalele secundare de ambe-sexe. Se pare că autorul a vrut și dînsul să unească glasul său cu acela a lui **Chainoi, Ubcini, Elias Regnault, Billecoq**, pentru a respîndi calomnia scornită de Chainoi în privința zestreî Domniței Zoe. Pretextul a fost legea asupra regimului dotal¹⁾.

Ce uimitoare înțelegere într'o așa josnică calomnie! Iată inspiratoriî d-lui Tocilescu, și dacă el nu a îndrăznit să meargă mai departe în cestiunea ce tratăm în momentul de față, aceasta o datorim faptului că el a fost oprit de amintirea lecției ce noi am dat-o d-lui Ionel Brătianu, când acesta și-a permis să reediteze acele calomniî contra lui Vodă-Bibescu; poate că a mai fost oprit și de rușinea ce acoperă membriî acelei frățiî, de la publicarea ce am făcut-o a documentelor asupra domnieî lui Bibescu.

Printre aceste documente, unul este de ajuns pentru a distruge această țesătură de invențiunî grosolane: este decretul instituind o curatelă a

---

¹⁾ Vezi aci alăturatul *Tabloă No. I, despre regimul dotal*. Se va observa ușor că termenii și expresiunile întrebuintate de acei autori sunt identice.

averei Domniței. D-nu Xenopol asupra acestui punct pune toate lucrurile pe calea adevărului în *Istoria Românilor*: „*Se impută Principelui că ar fi avut de scop a’și ruina soția, înainte de a o lepăda. Găsim din potrivă pe Principe, imediat după constatarea legală a boalei femeii lui, lepădându-se de averea ei foarte însemnătoare și instituind asupra ei o epitropie care să îngrijească de interesul copiilor comuni, epitropie compusă din Episcopul de Buzău, Marele Ban Filipescu, Logofătul Băleanu, Logofătul Vilara și paharnicul Opran*“¹⁾.

Și d. Xenopol, după ce a restabilit ast-fel adevărul asupra acestui punct — noi puseseam deja faptul în deplină lumină prin documentul²⁾ publicat în *Domnia lui Bibescu*, — d. Xenopol adaogă: „*Eată cum se scria istoria în acel timp de oarbă deslănțuire a patimilor*“³⁾.

Oare cu scopul de a urma greșelile trecutului s’a încredințat D-lui Tocilescu o catedră de profesor? Nu credem. Datoria lui era alta și i-o vom arăta-o, fiind-că se pare că el n’o cunoaște. D-nu profesor era ținut să aducă la cunoștința elevilor sei că Domnitorul Bibescu, avînd grija de a mări creditul țării⁴⁾, supuse Adunărei un proiect de lege care modifica o dispozițiune primejdioasă a codului Caragea — dispozițiune

---

1) *Buletinul Oficial*, 1844, No. 140, pag. 55. Vezi și *Domnia lui Bibescu*, t. II, p. 93, 96, 97.

2) Vezi la Piese justificative No. 2.

3) *Istoria Românilor*, de Xenopol, t. VI, p. 164.

4) Vezi *Quelques mots sur la Valachie*, de San-Juan, pag. 22.

care admitea proba cu martori în orî-ce proces. Un exemplu al acestei primejdii: dacă un datornic înăritase fiica sa și vroia să scape de creditorii săi, a căror drepturi erau anterioare promisiunii de dotă, el recurgea la legea Caragea, după termenii căreia „*zestrea promisă avea precădere asupra orî-cărei creanțe posterioare acestei promisiuni*“, și acel datornic dovedea **cu martori** că creanțele sale — cu toate că erau anterioare — erau posterioare promisiunii de zestre.

Proiectul de lege al lui Bibescu punea capăt acestuî abuz grav; „*el garanta pe creditorii ipotecari contra relei credințe a datornicului său*“.

— „Aceasta este o dispozițiune“, spunea Domnitorul în Mesagiul Său către Adunare ¹⁾, „*care în starea actuală a lucrurilor este imperios reclamată, atît de morala publică cît și de interesele materiale ale țerei.*“

Și, adaugă autorul cărței *Quelques mots sur la Valachie*, „în adevăr, în urma regimului dotal în vigoare, creditorul soțului era expus, cînd el voia să-și acopere creanța din valoarea bunului pus în gagiū, să vază soția contestîndu-î acest drept, ajungînd chiar să frusteze pe creditor pretextînd înapoierea zestreî. Proiectul de lege prevedea că drepturile soției vor trece după drepturile creditorului, orî-cînd în momentul înscripțiunei ipoteceî ea ar fi declarat, asupra cerereî ce trebuia să-î fie adresată de tribunalul locului, că ea nu are de exercitat nici o

---

¹⁾ *Quelques mots sur la Valachie*, de San-Juan, pag. 22.

„înapoere de zestre, precum și nici o preten-
„țiune asupra imobilului ipotecat.

„Prin urmare nu era de loc vorba despre
„bunuri dotale, după cum calomnia a însinuat-o
„mai târziu. Aceste bunuri rămâneau tot inalie-
„nabile, însă o convență culpabilă n'ar mai fi
„fost cu putință, probitatea ar fi reînviat în tran-
„sațiunii, și, prin urmare, de oare-ce ar fi fost,
„mai multă siguranță pentru împrumutător, do-
„bînda banilor ce se urcase la 18 și 20% ar fi
„scăzut“.

D-nu Xenopol accentuează încă acest mod
de a vedea, scriind în *Istoria Românilor* ¹⁾:

„Dispozițiunile proiectului lui Bibescu erau pe deplin
„îndreptățite înaintea rațiunei și a echității, și dacă ele
„întîlniră în Adunare o împotrivire aproape într'un
„glas, ea nu'și poate găsi altă explicație decît în interesul
„privat al deputaților, a familiilor sau prietenilor lor, cari
„vroiau să mențină în legiuirea țării regulele despoietoare
„pe care Principele dorea să le înlătore. Ponegritorii
„Principelui Bibescu cari scriseră mai târziu asupra
„domniei lui, se slujiră mai ales de legea asupra regi-
„mului dotal pentru a'l atacă. El îl invinuiră că ar fi
„vrut prin acest proiect să încuviințeze bărbatului dreptul
„de a ipoteca averea femeii lui. Proiectul lui Bibescu
„nu conține nici un cuvînt asupra unui drept atît de
„anormal, și scriitorii cari atribue lui Bibescu atare is-
„codive, sunt saū neștiutori saū de rea credință“.

---

¹⁾ *Istoria Românilor*, de Xenopol, t. VI, pag. 164.

Și, nesatisfăcut cu aceste aprecieri, d-nul Xenopol a consacrat un nou articol cestiunei regimului dotal în revista *Arhiva*. Fost profesor de drept, d. Xenopol, membru al Academiei Române, corespondent al Institutului Franței, se bucură în asemenea materie de o competență ce lipsește cu desăvârșire d-lui Gr. Tocilescu.

CONVOCARA ADUNĂREI

Autorul Manualului din 1900, a doua ediție, povestește în termenii următorii că Adunarea a fost convocată de Domnitor la întoarcerea sa din Constantinopole (1844): „*cu nădejdea că va păstra, în toate desbaterile sale liniștea și vrednicia*“¹⁾.

Din ce motiv se află această frază în actul de convocațiune, d-lui profesor nu îi place să ne o spună. Atunci ce interes ne prezintă ea? Dacă nu este însoțită de un comentariu, ea are o aparență agresivă. Insemnătatea ei nu reiese de cât dacă este explicată, și această explicațiune o găsim în cartea lui San-Juan: „*Se pregătise, ne spune el, niște turburări pe timpul călătoriei lui Bibescu la Constantinopole, în speranța de a detrona pe acest Domnitor*“²⁾, și *opiniunea publică desemna pe uniți dintre boieri pe cari alegerea lui Bibescu îi înșelase în*

---

¹⁾ *Manual de Istoria Românilor* de Gr. Tocilescu, a 2-a ediție 1900, pag. 471.

²⁾ Deja! De altmintrelea nu trebuie să ne mirăm de aceasta, de oare-ce chiar în ziua alegerii Domnitorului Bibescu, Ion Ghica și alții juraseră de a-l răsturna, într'o consfătuire ținută la Filaret. Vezi *Domnia lui Bibescu*, t. II.

speranțele lor, ca instigatorii ai acestui complot“¹⁾. Apelul făcut de Domnitor, cerând Adunărei liniște și demnitate, era deci mai mult de cât justificat.

De altmintrelea, nu trebuie să ne mirăm de acest procedeu a d-lui profesor-academician; îl regăsim la fie-care pagină în scrierile d-lui Tocilescu.

---

¹⁾ *Quelques mots sur la Valachie*, pag. 24 și 25.

SPORIREA MILIȚIILOR

Nu este de ajuns de a copia, trebuie însă copiat cu măsură și tact, adecă a distinge falșul de adevăr și a nu cădea în ispita calomniei.

A afirma o eroare, o minciună, poate fi oarecum rezultatul neștiinței, a nedibăciei; însă a comite din nou, ca din plăcere, aceiași greșală, cu toate că sunt documente autentice, și a însoți această greșală cu comentarii răutăcioase, aceasta însemnează a trece peste dispreț.

Vorbind despre proiectul de lege asupra sporirii miliției, d-nu profesor-academician se ferește de a reaminti motivele grave cari făceau grabnică adoptarea acestui proiect; el se mulțumește de a ne arăta unul din motivele invocate de Divan pentru a'l înlătura, adecă: „*Adu-narea îi refuză în parte o nouă creștere de forță armată spre a nu se arunca fără nici un folos sarcini noi asupra țăranilor*¹⁾“.

Așa în cât, dacă nu cunoaștem economia

---

¹⁾ *Manual de Istoria Românilor*, de Gr. Tocilescu, a 2-a ediție, pag. 471.

legei propuse, dacă nu suntem în curent cu „oposiția sistematică“¹⁾ a acestei Adunări, am putea crede că aceasta era un act de înțelepciune și de patriotism, pe când nu era în realitate decât un act de obstrucționism din partea dușmanilor Domnitorului.

Un istoric, iubitor de adevăr, ar fi explicat pe scurt că serviciul pichetelor încredințat unor sate riverane a Dunărei în schimbul unor imunități, devenise o cauză de ruină pentru țăran. Bibescu proiectase — de la venirea lui la putere — de a scuti toate satele care fuseseră impuse prin măsuri posterioare Regulamentului; că el însărcinase cu acest serviciu 1440 soldați chemați a spori cadrele infanteriei, pe când el suprimase în același timp o parte a cavaleriei.

Acel istoric imparțial ar mai fi observat încă, în Ofisul Domnitorului, scopul acestui proiect de lege: „a scuti satele de pe malul Dunărei de sarcina lor obositoare“; el ar fi arătat că aceiași Adunare, în două rapoarte adresate guvernului, făcuse aceiași cerere la epoce mai pacinice de cât aceia pe care o străbătea.

„În acest moment în adevăr, adăoga Domnitorul, toate popoarele ce se învecinează despre Dunăre se află în neastâmpăr, când cete de patru cincî sute tîlharî se plimbă în vederea hotarelor noastre, când cercări de comploturi aũ adus și aduc neodihnă chiar în sînul acestei țări și când

---

¹⁾ Ubcini, Zossima, Kiseleff, Xenopol. Vezî aice p. 24, 35.

„două-spre-zece miș familii ne amenință, — precum
„marturiseste însăși *Obșteasca Adunare în anul 1842*, — a
„ne lăsa, trecînd peste Dunăre, și pe care de am
„putut popri până astăzi, a fost numai prin sin-
„gura nădejde ce li s'au dat, că peste puțin se vor is-
„băvi de acea nesuferită a lor sarcină; proiect pe
„care aveam tot cuvîntul a'l socoti că este d'intru
„acelea ce tot Românul urma nu numai a le primi
„cu bucurie, dar și a le cere cu stăruință, dacă
„Stăpînirea n'ar fi avut grijă, întru asemenea
„împrejurări, de a le înfățișa.

„Noi, ne mai putînd aștepta o mai serioasă
„chibzuire asupra celor-l'alte proiecte, cîte au
„mai rămas în cercetarea Cinstitei Obștești Adu-
„nări, am poruncit Miniștrilor nostri a le trage
„pe toate, rămînînd ca acea Adunare să se în-
„deletnicească numai în cerceterea socotelilor
„și a budgetului și a condițiilor de arenduire și
„alte asemenea obicinuite lucrări, care nu se
„pot socoti proiecturi de pravilă¹⁾“.

Nepăsarea acestei opozițiuni pentru sigu-
ranța țării, precum și lipsa ei de demnitate,
nu merita un alt răspuns. O dovedim prin
adresa Adunărei către Domnitor cu data de
29 Februarie. Adunarea este încunoștiințată
că cete de țilhari amenință hotarele noastre,
și ea răspunde: „că a aflat aceasta cu mîhnire,
„ea însă nădejduște că și acum ca și înainte
„asemenea întîmplări, **miliția pămîntenească**, cu

---

¹⁾ *Domnia lui Bibescu*, tom. II, pag 127, Ofisul Domnului către
Adunare, Februarie, 1844, No. 166.

„cunoscuta ei vitejie, va îmbrânci niște încercări „de năvăliri“. I se cere Adunărei de a vota **spori-
rirea** miliției și ea propune „de a **mieșora** rîndul de sarcină impus picheturilor de pemalul „Dunărei“. I se vorbește de comploturi urzite care sunt o primejdie pentru siguranța generală, și ea răspunde în mod ironic că „suirea Înălțimei Voastre pe Scaunul Domnesc este singura „chezășuire a plăcutului lor viitor“, etc. Ea vorbește de respectul său pentru a lipsi și mai bine de respect¹⁾.

„Acestei Adunări îi lipsește tact“, scrie d-nu Xenopol²⁾. *Opozițiunea ei sistematică* o face să respingă fără examinare proiectele de legi avantajoase pentru țară, ca *proiectul asupra milițiilor*, afirmă și Ubcini care, de altmintrelea, este un maestru calomniator.

Opozițiune sistematică, declară Zossima, unul dintre membrii rezvrătirei de la 1848, în broșura sa intitulată *Biografii politice*.

Și Kisseleff, care și cunoaște lumea, în scrisoarea sa către Bibescu de la 24 Aprilie 1844, spune: „*Opozițiunea ce s'a format în sinul Adunărei m'a măhnit în mod sincer. Ea este sgomotoasă și mai rea decît aceasta — ea nu este sinceră, ea nu este mănată decît de interese private nerușinate și josnice*“³⁾.

Eată Adunarea din 1843 și 1844, moștenită de la domnia precedentă; ea este stigmatizată de bărbați aparținînd unor partide diferite, unor țări diferite. Numai d-nu profesor Tocilescu o găsește simpatică!

---

¹⁾ *Domnia lui Bibescu*, t. II, pag. 129.

²⁾ *Istoria Românilor*, t. VI, p. 175.

³⁾ *Domnia lui Bibescu*, t. I, p. 222.

CHESTIUNEA MINELOR

„Cîte-va zile după aceea, Adunarea cere desființarea „jurnalului Sfatului administrativ aprobat de Domn, prin „care, fără ca dînsa să fi fost măcar consultată, se în- „cuvîințase unui supus rus, Trandafiloff, să exploateze prin „bună învoială cu proprietarii verî-ce metal ar putea „afla în țară“¹⁾.

O primă greșală: Nu era vorba de **a exploata** ci de **a explora**.

A doua greșală: Nu cîte-va zile înainte, iar cîte-va zile după ce opoziția dăduse o dovadă de lipsa ei de bunăcuviință și de lipsa ei de respect către Suveran, cerîndu-î „să anuleze în jurnalul zisului consiliu tot ce era contrariu cu legea în vigoare“, pe când din contra totul, în acel jurnal, era scrupulos conform cu acea lege.

În adevăr, Adresa Adunării către Domn, care conține această frază, este de la 6 Februarie 1844, No. 166; pe când aceea privitoare la sporirea miliției este de la 29 Februarie 1844, No. 206²⁾.

---

¹⁾ Manualul din 1900.

²⁾ Domnia lui Bibescu, t. II, pag 51 și 128.

Dar de ce să ne mirăm ? Ordinea chronologică nu există nici pentru d-nu Tocilescu nici pentru modelele lui, și aceasta se explică : înterversiunea ce am semnalat-o în ordinea faptelor a lăsat să se presupună că Domnitorul, cedind mîniei, răs-punse prin închiderea Adunărei opozițiunei ce 'i făcuse cererei lui Trandafiloff. Din contra, Domnitorul, neținînd seamă de această purtare, a așteptat votul asupra chestiunei miliției înainte de a lua o hotărîre.

Un asemenea început în chestiunea minelor promitea. Domnul profesor a întrecut așteptările noastre și nu vom exagera, zicînd că pagina și jumătate ce d-sa a consacrat-o acestei chestiuni este atît de ostilă Domnitorului Bibescu pe cît de contrarie adevărului.

Proiectul de lege asupra minelor este foarte simplu pentru acela care 'și dă osteneala de a citi cu atențiune documentele autentice la dînsul privitoare. Când el veni la ordinea zilei, rea vo-ința, care sta la pîndă, profită de această ocaziune spre a'l denatura și a ataca intențiunile Domnitorului. Mai târziu el deveni una din armele de predilecție a calomniatorilor seî. Vom expune chestiunea în cîte-va cuvinte. Apoi ne vom ocupa și de istoria după d-nu academician.

O societate de acționari ruși, represintată prin Trandafiloff, adresase Guvernului Domnitorului Bibescu o cerere cu scopul de a fi autorizată să exploreze țara, unde ea pretindea că gă-sise semne de mine de aur, dorind apoi a în-

cheia contracte de bună voie cu proprietarii — posesorii ai minelor ¹⁾.

Cît privește proprietarii căroră mijloacele de exploatare le-ar fi putut lipsi, sau cari nu ar fi vroit să le închirieze pămîntul lor, Societatea ruga pe Domnitor să-i permită de a se substitui Guvernului în drepturile ce-i erau recunoscute de art. 179 din Regulament.

Bibescu, sedus de perspectiva de a mări, grație acestei societăți, veniturile Statului și a particularilor, „preocupat de binele țării sale“²⁾, trimise cererea Trandafiloff Sfatului administrativ, invitîndu-l să-l înștiințeze cât mai curînd despre a sa părere.

Iată procesul-verbal al Sfatului administrativ extraordinar de la 19 August 1843. El este dovada cea mai pipăită a relei credințe precum și a *oposițiunei sistematice*³⁾.

JURNALUL SFATULUI ADMINISTRATIV EXTRAORDINAR

19 August 1843.

Astăzi Joi 19 August anul 1843, în seanța Sfatul administrativ extraordinar, luîndu-se în băgare de seamă rezoluția M. S. Prea Înălțatului nostru Domn pusă asupra jalbei înfățișate M. S. din partea d-lui Alexandru Trandafiloff, atingătoare de propunerea ce au făcut ea să i se deie voie să exploateze prin bună tocmeală și învoială cu proprietarii verii-ce metal ar putea găsi

¹⁾ *Domnia lui Bibescu*, t. II, pag. 39.

²⁾ Xenopol, *Istoria Românilor*, t. VI.

³⁾ Ubicini, Zossima, Kisseleff, Xenopol. — *Vezi aice*, p. 24, 35

pe munții Principatului, plătind și Statului ceea ce este legiuit prin art. 179 din Regulament;

Sfatul aș chibzuit cele următoare:

1. Cererea însemnatei Societăți ce se înfațișează Stăpînirei prin organul d-lui Trandafiloff, asemănat buneivoințe a M. S. Domnitorului, meritînd toată luarea aminte, ca o lucrare ce se atinge de desvoltarea venitului Statului și al particularilor, Sfatul o primește de bună și chibzuește a se da slobozenia să se aducă la îndeplinire, dîndu-se adecă voie orînduiților domni mineralogî a se preumbla pretutindenî prin munții țării ca să urmeze verice cercări pentru descoperire de mine, îngrijind a nu se pricinui vre-o vătămare și pagubă proprietarilor.

2. Prin poruncile departamentului din lăuntru către cîrmuirile județelor, să li se încunoștiințeze slobozenia ce s'a dat acestor mineralogî orînduiți din partea mai sus însemnate proprietăți, ca să facă tot felul de încercări pentru descoperirea și dovedirea minelor, puindu-li-se înainte folosința ce izvorăște pentru proprietari cu descoperirea minelor de sub pămînt ce vor rămînea în veci necunoscute fără cercetări făcute cu grele cheltueli și prin oameni cu osebită știință.

3. După cererea ce se va face de către numiții mineralogî d-nul Trandafiloff se îndatorează — prin orice mijloace va socoti mai potrivite, — a se toemi și a se învoi negreșit cu proprietari acelor moșii unde se vor găsi niște asemenea mine, dînd stăpînirei o listă anume atît de proprietari ce vor primi a se învoi, cît și de cei ce nu ar primi a se toemi, ca pentru cei d'întîi făcîndu-se cunoscut stăpînirei precum s'a zis, să poată dobîndi slobozenia stăpînirei îndată spre a urma exploatația; iar pentru cei d'al doilea să puie la cale guvernul asemănat dispozițiilor art. 178 și 179 ale Reg. Organic.

4. Sorocul ce se cere a i se da de doi-spre-zece ani întru urmarea exploatației, are a se socoti, pentru fiește-care mină în parte, din ziua în care vor da pen-

tru această voie; căci din anul ce i se sloboade pentru o mină este dator a începe și lucrarea ei.

Coprirea acestui jurnal se va supune la cunoștința M. S. Prea-Înălțatului nostru Domn, și după deslegarea ce se va da, se va aduce la îndeplinire prin departamentul dinăuntru ¹⁾.

Domnitorul, în Ofisul Său către departamentul de Interne de la 21 August 1843 (No. 653), aprobă procesul verbal al Sfatului administrativ extraordinar și ordonă să i se dea fără întârziere urmarea ce i se cuvine.

Vom observa cu d. Xenopol, că: „*păreră* „Sfatului era în marginele stricte ale legei; nu se autoriza, dintre cererile lui Trandafiloff, decât **explora-
țiunea munților**, ceia ce nu'l lega mai departe. El nu se opunea contractelor de bună voie între proprietari și societate, — contracte autorizate prin art. 178 al „Regulamentului²⁾ — admitea termenul de 12 ani, de

¹⁾ Vezi *Domnia lui Bibescu*, t. II, p. 47.

²⁾ Eată textul articolelor 178 și 179 a Regulamentului Organic:

Art. 178. — Când se va descoperi niscare-va mine în pământul vre-unui particular, acesta slobod va fi să lucreze singur, ori să le închirieze altuia după voința lui, dând Stăpînirei a zecea parte în natură, sau plătind Vistieriei a zecea parte din câștig, scotînd mai întâi, la amîndouă întîmplările, toate cheltuelile lucrării.

Art. 179. — Iar de se va dovedi că stăpînul moșiei unde s'au găsit aceste mine, după sorocul de opt-spre-zece luni ce 'i va da Domnul, nu va avea mijloc de a le lucra singur, nici va voi a le închiria altuia, atunci Domnul, d'impreună cu obicinuita obștească Adunare, vor chibzui, de vor găsi cu cale, mijloace spre a lucra acele mine, dînd stăpînului moșiei a zecea parte din câștig, după ce se vor scoate cheltuelile lucrării, și pe lîngă aceasta despăgubindu-l, după cuviință, pentru stricăciunea ce vor fi pricinuit moșiei sale, săpatul și lucrarea minelor.

Păcura, pietrăriile și alte producturi, cari se întrebunțează deobște în Principat, nu vor plăti nici o zeciuială.

„oare ce o explorațiune de asemenea natură nu putea fi „considerată fără un termen fix“, termen, adăogăm noi, inspirat Domnitorului de un simțimînt de înaltă prevedere, „precauțiune luată, spune San-Juan, pentru a menaja proprietarilor mijloacele de a reveni asupra angajamentelor lor, dacă ei le vor găsi onerose.“

Afară de aceasta, contrar cererei lui Trandafiloff, Sfatul hotărea, că conform cu art. 179, „contractul trebuie să decurgă pentru fie-care mină în „particular, din ziua când autorizarea de a începe lucrarea va fi fost dată.“ În sfîrșit, el prevedea, pentru proprietarii cari nu ar vroi să încheie contracte, dispozițiunile conținute în același articol 179, adică după termenul de 18 luni ce le ar acorda Domnitorul, măsuri vor fi luate de dînsul, de acord cu Adunarea, pentru exploatarea minelor sus zișilor proprietari. De alt-mintrelea, o zecime a beneficiilor era asigurată proprietarilor, oprindu-se mai întîi cheltuelile întreprinderii precum și daunele interese la care ei ar avea drept pentru stricăciunile aduse pămînturilor lor de foragele și alte lucrări de mină¹⁾.

Resultă decî lămurit din zisul articol al Regulamentului, că intervenirea Adunării **nu era cerută** decît de acea categorie de proprietari, și că reese iarăși lămurit din actele guvernului că Domnitorul „s'a mărginit strict în drept și în legalitate“²⁾.

---

¹⁾ Alt-fel zis, el se conforma întocmai articolului 179 al Regulamentului organic.

²⁾ Xenopol, *Istoria Românilor*, t. VI.

Dar, în acest timp, Trandafiloff, luând asupra-î de a răspîndi în public un proiect de contract neautorizat de guvern, opozițiunea, încuragiată de cîți-va agenți consulari, dușmanî personalî ai Domnitorului¹⁾, profită de acest proiect de contract al lui Trandafiloff, pentru a face o Adresă (6 Februarie 1844, No. 166), în care nu vorbește decît de zisul proiect Trandafiloff. Ea constată că domnește o neînțelegere radicală între toate dispozițiile legii și textul exemplarelor răspîndite în public — lucru fără mirare, de oare-ce Trandafiloff răspîndise o publicațiune neautorizată — ea nu ține seamă de procesul verbal al Sfatului administrativ din 19 August 1843, dă povețe Domnitorului, povețe ce sună rău, și roagă cu umilință pe Măria Sa să anuleze tot ce este contrar legilor în vigoare în *jurnalul Sfatului administrativ*.

„*Acestei lipse de tact, acestor acuzațiuni eronate, acestei rele voințe, acestei ofensă aduse Suveranului*“, — termenî foarte dreptî întrebuițați de d. Xenopol — Domnitorul răspunde poruncind Sfatului administrativ de a publica toate documentele privitoare la cererea lui Trandafiloff, „*pentru ca toată lumea să-și dea seamă de insinuatiunile perfide răspîndite în public spre a-l înșela*“; și în Mesagiul Său către Adunare (15 Februarie 1844), „*El amintește Adunărei respectul ce ea 'l datorește Autorității supreme. El regretă că ea nu a citit cu atențiune hotărîrea Sa și*

---

¹⁾ Printre cari, d. Colghun, consul al Angliei, care nu ierta lui Bibescu refuzul ce-i făcuse de a-i acorda în căsătorie pe principesa Eliza, fiica sa cea mai mare.

„că a bănuît intențiunile Sale cele mai curate. El o
„previne că viitorul ei este legat de ajutorul ce cu bună
„credință și cu inimă curată, va aduce unei oblăduiri
„care din minutul ce a luat cîrma, n'a dat dovadă decît
„de cele mai curate cugetări și de cea mai neobosită
„strădanie pentru binele obștesc“.

Dar Adunarea vrea să aibă cel din urmă
cuvînt; ea își schimbă terenul și cade în pro-
priele sale rețele; ea își agravează situația ame-
nințînd pe Domnitor: „Ea nu 'și va uita datoriile,
„avînd după aceasta deplină mulțumire a se mîngîia de
„nădejdea că fința și locul ce înfățișează stau sub su-
„zeranitatea și ocrotirea amîndurora făcătorilor de bine
„prea înaltelor puteri“¹⁾.

În rezumat, această „oposiție sistematică“ acuză
pe Domnitor că se atinge de dreptul proprietății, pe
cînd, în afară, ea lăsă să se răspîndească svonu-
rile cele mai cîudate: „Se vinde țara la Ruși și trupe
„nu vor întîrzia a o ocupa sub numele înșelător de minieri.“

Totuși Domnitorul nu 'și pierde răbdarea;
el speră că va readuce Adunarea la simțiminte
mai patriotice și pentru aceasta, el se reazemă
asupra proiectului de lege privitor la sporirea
miliției. Zadărnica speranță. Atunci, avînd dovada
că această opozițiune este incapabilă de o deliberare
serioasă oare-care, Domnitorul dă poruncă „să i se
„retragă toate cele-lalte proiecte de legi și de a nu-'i
„lăsa decît socotelile budgetului, condițiunile de arendări
„publice și cîte-va alte lucrări curente“²⁾.

---

¹⁾ *Domnia lui Bibescu* t. II, pag. 58; Adresa Adunării către M. S. Domnitorul, No. 205. din 24 Febr. (8 Mart.) 1844.

²⁾ Vezi *Domnia lui Bibescu*, t. II, p. 127.

Iată istoricul campaniei duse contra lui Bibescu cu ocaziunea cestiunei minelor.

Să ne reîntoarcem acuma la d-nu profesor Tocilescu și să examinăm cât se poate de scurt povestirea ce el face elevilor sei despre această cestiune.

La paginile 471 și 472, domnul academi-cian taxează ca: „*cu totul nechibzuită și nu se poate* „*mai periculoasă în împrejurările politice și condițiunile* „*economice de atunci ale țării*“, concesiunile făcute lui Trandafiloff, de Sfatul administrativ extra-ordinar, cu scopul de a explora munții noștri. S'ar putea răspunde domnului profesor, fără a atinge amorul său propriu, că Bibescu-Vodă era poate mai bun judecător decît dînsul despre circumstanțele politice în care se afla atunci țara.

În ce privește chestiunile economice, contestăm în mod absolut d-lui Gr. Tocilescu dreptul de a vorbi; el ne-a dovedit că cestiunile economice fac parte dintr'un domeniu care 'i este cu totul strein ¹⁾.

Să relevăm încă, în paginile citate mai sus, aceste cuvinte: „Modelul de contract publicat „de Trandafiloff, **atingea (ataca) în mod direct „drepturile proprietății funciare.**“ Ce are a face aici „modelul de contract“ făcut de Trandafiloff fără autorizațiunea guvernului?

Pentru ce d-nu Gr. Tocilescu, fiind-că vorbește de dînsul, nu apără guvernul de orî-ce

---

¹⁾ Vezi aice pag. 2, 4.

răspundere într'un fapt la care n'a avut nici o parte? Fiind-că adevărul nu-l preocupă nici într'un fel și că el se mărginește a copia în mod slugarnic și a ponegri. Ast-fel el nu uită de a reaminti cuvântul tînărului deputat Filipescu: „*Vrea să ne vindă Rușilor*”; precum și fabula lui Heliade „*Grădinarul și măceșul*” care este numai... un basm — făcut cu scopul de a răscula țara contra proiectului.

De două ori vedem apărînd acuzațiunea — de două ori falsă — „că concesiunea de a exploata de bună voie orî-ce metal ce s'iar găsi în sînul pămîntului a fost dată lui Trandafiloff de către Sfatul administrativ *fără măcar ca Adu-narea să fi fost consultată*”.

D-nu profesor intenționat lasă să se creadă că M. S. a călcat legea. Noi îl trimitem să studieze art. 178 și 179 din Regulament și la procesul-verbal al Sfatului administrativ extraordinar ¹⁾. Dând puțină atențiune, d-nu Gr. Tocilescu va băga de seamă că nu sunt două moduri de a înțelege acest document și cele două articole, ce nu sunt obscure decît pentru acei cari nu știu să cetească. Ast-fel San-Juan în broșura sa: „*Quelques mots sur la Valachie*” ²⁾; d-nu Fr. Damé în cartea sa „*Istoria României contimporane*” ³⁾; d-nu Xenopol în cartea sa „*Istoria Românilor*”, recunosc în unanimitate că guvernul Domnitorului s'a conformat, în această afacere, în mod riguros, legii. Ast-fel va fi în

¹⁾ *Domnia lui Bibescu*, t. II, p. 44 și 47.

²⁾ *Quelques mots sur la Valachie*, pag. 25 și 26.

³⁾ *Histoire de la Roumanie Contemporaine*, pag. 34 și 35.

viitor judecata orî-cărui scriitor independent și nepărtinitor.

Mai departe se află raportată lecțiunea dată Adunărei de către Domnitor; însă despre actul care îndrituește această lecțiune, despre lipsa de respect către Șeful Statului, despre amenințarea cuprinsă în Adresa din 24 Februarie, nici un cuvînt. Oare autorul Manualului din 1900 s'ar teme de a dăinui prestigiul zisei Adunări?

Dar iată-ne transportați de o dată în plin lirism. D-nu profesor deplînge că Bibescu, pentru a suspenda Adunarea, a avut recurs la Sublima Poartă, „act, zice el, cu atît mai de neașteptat din partea unui Domn care în ziua încoronărei sale apăruse îmbrăcat în costumul lui Mihai-Viteazu, iar cu prilejul vizitei la mănăstirea Dealului ingenunchiase și sărutase mormîntul eroului de la Călugăreni“.

El se plînge că Bibescu: „uitînd că el însuși, ca deputat, redactase puțini ani mai înainte, în numele Obșteștei Adunări și sub forma de răspuns la Mesagiu, actul de acuzare al întregii Domnii a lui Vodă-Ghyka, — aceeași persoană înălțată acum pe Tron, nu îngăduia aceluiashi corp politic nici măcar expresiunea unei „simple dorințe“¹⁾.

Această „simplă dorință“, — mărgăritar încadrat de d. profesor Tocilescu în Manualul său pentru uzul inocenților, — era o simplă grosolanie pe care această Adunare nu s'a temut de a o altoi, „foarte umil“ de alt-fel, o lipsă de respect, pe

---

¹⁾ Manualul de Istoria Românilor, din 1900, pag. 471, 472.

urmă o sfidare către Suveran. Înțelegem ca d. profesor să fi preferat ca Bibescu să fi luat asupra'î singur răspunderea de a suspenda Adunarea. Consecințele imediate ar fi fost o ridicare de scuturi din partea opozițiunii și desordini în toată țara. Tînărul deputat Filipescu n'ar fi pierdut ocazia de a arunca altă frază de senzație, Heliade ar fi compus o nouă fabulă, culese cu îngrijire și una și alta în Manualul din 1900, și d. Gr. Tocilescu, în indignarea sa, n'ar fi găsit accente destul de puternice pentru a vesteji acest act ce el ar fi arătat ca îndrăsneț, arbitrar, al lui Bibescu, act îndeplinit, ar fi strigat el, fără intervenția puterilor garante și cu călcarea tractatelor!

Însă țara nu ar fi câștigat nimic din aceasta.

Servindu-se, contra acestei Adunări, de armele cu care ea amenințase pe șeful puterei, ne închizînd-o, nesuspendînd-o, pentru un timp nemărginit, decît cu aprobarea puterilor ocrotitoare și suzerane, Domnitorul a făcut un act de politică înțeleaptă; el a ridicat perturbatorilor un pretext de a se răscula.

„*Totuși, în cele din urmă, conchide d. profesor, „Bibescu se văzu silit a da dreptate deplină opiniunii publice, căci revocă concesiunea lui Trandafiloff“.*

Și aceasta este contrariu adevărului. Bibescu nu a fost nevoit de a revoca concesiunea Trandafiloff de frica opiniunii publice; procedînd ast-fel, el n'a avut altă grijă decît de a liniști spiritele întărîtate și numai după ce a privit cu sânge rece situațiunea și a deplîns emoțiunea

ridicată printre supușii săi, el a respins cererea societății miniere rusești. Trebuia în adevăr oare-care curagiū pentru a înfrunta supărarea legitimă a Rusiei, a cărei amor-propriū, interesat la succesul lui Trandafiloff, fusese jignit de către o opozițiune îndreptată în mod vădit contra ei, în același timp ce era îndreptată și contra lui Bibescu. Punînd pe Domnitor într'o pozițiune falsă față de puterea ocrotitoare, opozițiunea nădăjduia că 'l va obliga să abdice. Ea fusese de două ori decepționată. M. S. n'a abdicat de loc și Rusia, în înalta ei înțelepciune, nu i-a păstrat nici un dor de răzbunare pentru neizbînda lui Trandafiloff.

Cinci-zeci de ani mai tîrziu, în 1895, chestiunea minelor fu reluată de către guvernul conservator și o lege fu votată de către Parlament. Inșă, întocmai ca și opozițiunea din 1844, partidul liberal-național duse o violentă luptă contra legei. Nerepresentînd-o Camerelor, el o întrebuiță ca armă de luptă și o atacă ca neconstituțională.

Ast-fel, la o jumătate veac de depărtare, regăsim aceste triste moravuri politice încă în viață, moravuri cari constă, pentru un partid, în împiedecarea saū distrugerea a tot ce a făcut saū a voit să facă cel-alt partid.

*

Poate că am insistat prea mult asupra cesițiunei minelor, dar am fost nevoiți a o face. Lipsa de bună credință care caracterisează toate scrierile eșite din condeiul dușmanilor Domni-

TABLOUL

No. 2

---

despre

Chestiunea Minelor

CHESTIUNEA MINELOR

U b i e i n i

Un industriaș rus, numit Trandafiloff, **obținuse** un contract prin care i se acorda **dreptul exclusiv de a exploata toate minele din Muntenia.**

Vorbea de a *aduce din Rusia* **5000 de lucrători.**

Țara românească se putea crede în ajunul **unei noi năvăliri muscălești.**

Adunarea lua de la sine în mână afacerea **ca fiind singurul judecător** într'o **cestiune atingătoare** tot-d'o-dată **și de proprietate și de siguranța Statului.**

Elias Regnault

Un agent rus, Trandafiloff, **bine primit de Domnitor, recomandat de dînsul miniștrilor săi, dobîndise concesiuni nemărginite.**

Spunea pe față că *are să aducă din Rusia* **5000 de lucrători.**

Era o adevărată înstrăinare a pămîntului. Era **introducerea unei garnizoane rusești ...**

Toate aceste se făcu **fără a lua sfat de la Adunare, singurul judecător** legiuit într'o **cestiune atingătoare** tot o dată **și de proprietate și de siguranța Statului.**

H e l i a d e

Bibescu primi cu bunăvoință pe Trandafiloff, **și'l recomandă cu tot dinadinsul ministerului său.** Trandafiloff **luase în posesie munții noștri pe un timp nemărginit.**

Avea și depline puteri *de a chema din Rusia* **4-5000 de lucrători.**

Și dacă acești oameni erau **soldați sau saporî îmbrăcați tiptil**, atît mai bine se zicea ...

Tocileseu

Se încuviințase unui supus rus, Trandafiloff, **să exploateze verice metal ar putea afla în țară.**

Domnul, în loc de a vedea **pericolele reale** ale concesiunii și a ține seamă **de temerile și grijile** ce ea deșteptase ...

...Fără ca dînsa (Adunarea) **să fi fost măcar consultată ...**

... Modelul contractului **atingea în mod direct drepturile proprietății funciare** (p. 471).

N. B. Aici se vede în mod apriét sistemul de insinuări special d-lui Tocilescu. El nu cuteză a numi Rusia, dar ațintește la ea, în cuvintele *pericolele reale*, frază ce corespunde aceleia lui Elias Regnault: **înstrăinare a pămîntului**, și *introducerea unei garnizoane rusești*, precum și aceleia lui Ubieini: **unei noi năvăliri muscălești**, sau încă cu: **saporii îmbrăcați tiptil**, după Heliade.

torului Bibescu, publicarea unor Manuale în uzul tineretului nostru — ca acela al d-lui profesor Tocilescu — ne-aū impus oare-care desvoltări.

De aceia noi am crezut folositor de a închide cestiunea minelor prin tabloul ce va urma¹⁾. Cititorul, pus prin documente în curentul amănantelor proiectului de concesiuni, va pricepe îndată complotul urzit contra lui Bibescu de Chainoi, Ubicini, Elias Regnault, Billecoq și alții. Această ceată de rău-făcători, neprevăzînd că va suna o dată ceasul unei drepte judecări, că o mână răzbunătoare îi va smulge acea mască de pe obraz și va arunca manoperile sale josnice în disprețul oamenilor cinstiți, a mers cu neobrăzarea peste toate hotarele permise.

Cititorul să bine-voiască a examina tabloul alăturat: el va vedea acolo acuzațiuni identice formulate în termeni identici. Aceasta este dovada cea mai strălucită că ne aflăm în prezența unor oameni înhămați, supuși, făptuind orbește după o poruncă dată.

Iată dar sorgintele cele curate unde d-nu Gr. Tocilescu pescuiește materialul din care compune *Manualul de Istoria Română*, în uzul scoalelor secundare de ambe-sexe.

---

¹⁾ Vezi aici alăturat *Tabloul No. 2, despre Cestiunea Minelor*.

CHESTIUNEA ELECTORALĂ

Puterile Adunărei, care fusese prorogată, expirînd la 15 Noembrie 1846 și deschiderea viitoarei Adunări trebuind să aibă loc la 1 Decembrie același an, Domnitorul luă dispozițiunile sale și dădu instrucțiunile prescrise de Regulamentul Organic pentru alegerea deputaților.

Aplicînd în mod strict legea, căreia boerii cei mari nu se supuseră nicî odată, M. S. nădăjduia de a nu se mai afla în fața unor obstrucțiuni fără capacitate și fără patriotism. Speranța sa nu fu înșelată.

Prin decretul din 26 Octombrie 1846 ¹⁾, Domnitorul crede că este necesar a reaminti calitățile cerute pentru a fi alegător și eligibil.

„... Acei două-zeci de boieri de întiiul rang“, zice decretul, „urmează ca — potrivit cu § B al articolului 45 — să fie după vechiul obicei pămîntenii sași pămîteniți și să aibă vîrsta cel puțin de trei-zeci de ani, iar alegătorii lor trebuie a fi, — potrivit cu § B al artico-

---

¹⁾ *Buletinul oficial*, No. 79, pag. 233.

lului 46, — numai boeri pămîntenî sau pămîteniî cîî se vor afla în rangul întăiū.

„Cît pentru acei nouă-spre-zece deputaî de județe, ei se vor alege, — potrivit cu § B al articolului 45, — dintre stăpînii de moșii, tot dintr'acel județ, și vor fi boeri, feciori de boeri, avînd vîrsta de trei-zece de anî deplin. Iar alegătorii ai acestora nu vor putea fi în fie-care județ, — potrivit cu § B al articolului 46, — decît cei mai însemnaî boeri care locuesc în locurile acelea unde trebuie să se facă alegerea, și cari vor avea vîrsta de cel puțin două zeci și cincî de anî.

„Orî-ce pildă necorespunzătoare acestor de mai sus articole ale pravilei, s'ar putea aduce, nu se va lua în nicî o băgare de seamă; căci unde sunt pravilî, pildele împotrivoare acestora nu pot avea nicî o tărie.

„Cu acest prilej, nu ne putem popri de a îndemna pe toîi alegătorii să aducă întru îndeplinirea îndreptului ce li se dă de pravilă, *duh liniștit și iubitor de binele obștii*, împreunîndu-și glasurele asupra acelora pe care i vor cunoaște cu mai bună știință de ale părții locului și cu sentimente nevătămate de patimă și mai iubitoare de Patrie.“

Iată legea.

Să vedem ce ea are de comun cu scornirile unor oameni ca Chainoi, Elias Regnault, Ubcini, Heliade și în zilele noastre cu Manualul d-lui profesor Tocilescu. Tabloul alăturat¹⁾ permite de a îmbrățișa dintr'o privire toată gama imaginațiunei lor și de a'și da din nou seamă de armonia mișcătoare care'i conduse spre reū.

Articolele legei electorale care precedează, ne permit de a pune capăt calomniei. Vom adă-

---

¹⁾ Vezî alăturatul *Tablou No. 3 despre Cestiunea electorală*.

oga numai rezumatul atît de limpede a chestiunii electorale datorit unui jurisconsult, d-lui Xenopol.

„Principele își aduce aminte de sfaturile date de Kisseleff, că ar trebui măcar să se silească a obține o majoritate în Adunare; în loc însă de a întrebuița mijloacele corumpătoare îndegetate lui de Kisseleff, el ajunge la acelaș rezultat pe calea legală, aplicând strict dispozițiile electorale conținute în Regulament, și care-î dădeaŭ puțința a răstringe din reprezentarea țarei numărul boierilor mari, care se înșira așa de ușor în *oposiția sistematică*. Până atunci Adunarea se alcătuiše mai în totul din boieri mari, care deși stăteaŭ cu locuința în București, având moșiile prin districte, își puneau candidaturile acolo pe unde aveaŭ proprietățile lor, împotriva articolului 46 al Regulamentului Organic, care dispunea *ca cei 18 deputați ai județelor precum și acei ai orașului Craiova vor fi aleși printre boerii cei mai de samă sau fi de boeri care locuiesc în părțile unde trebuie să se facă alegerea*.

„Bibescu dispune prin convocarea pentru alegeri că aplicarea legei de astă dată ar trebui să aibă loc, și că boerii domiciliați în București nu vor mai avea dreptul a-și pune candidatura în ținuturi. Această măsură, la care boerii nu se așteptase și care le veni ca un trăsnet pe cap, provoacă în sînul lor o mișcare ne mai pomenită și protestări, tot atît de vii pe cît și de neîntemeiate, la Poartă și la cabi-

TABLOUL .

No. 3

---

despre

Chestiunea Electorală

CHESTIUNEA ELECTORALA

Chainoi

Bibescu trimise prefeților instrucțiuni cu totul contrarii spiritului legii electorale, precum și a tot ce se făcuse până atunci.

El elimină nouăzeci de zeci dintre cei eligibili; în ce privește pe alegători el nu micșoră numărul lor, însă obligă pe cea mai mare parte dintre dinșii să meargă să voteze în Capitală.

El își asigură ast-fel opt-spre-zece candidați condemnând unul.

Prin acest sistem, erau în districtul Ilfov, la București, aproape o mie de alegători, pe când celelalte colegii nu numărau decât cincă până la douăzeci.

Elias Regnault

Bibescu trimise prefeților instrucțiuni în opoziție directă cu spiritul legii electorale.

El elimină nouăzeci de zeci dintre eligibili, în ce privește pe alegători el nu micșoră numărul lor, însă el schimbă toate circumscripțiunile electorale, obligând pe cea mai mare parte dintre dinșii să meargă să voteze în Capitală.

El sacrifică un colegiu pentru a fi stăpîn pe toate celelalte.

Prin acest sistem, erau în districtul Ilfov, la București, aproape o mie de alegători, pe când celelalte colegii nu numărau decât cincă până la douăzeci.

Goleseu, Heliade, Tell

membri Locotenenței Domnești

Bibescu, după ce a lăsat țara timp de trei ani fără reprezentare națională, convocă după placul său, falsificînd legea electorală, o nouă Adunare, de astă dată cu totul a lui, a căreia prim act fu de a vota un bill de indemnitate Domnitorului pentru toată purtarea sa trecută ¹⁾.

¹⁾ E cea mai frumoasă laudă pe care — fără să-și dea seama — D-nii Locotenenți Domnești fac acestei Adunări și Domnitorului, dacă voim să considerăm reformele cu cari Bibescu înzestră țara sa în acești trei ani, și actele mari ce El a îndeplinit cu noua Adunare în timpul anilor 1847 și 1848.

Ubicini

Bibescu convocă colegiile electorale pentru 25 Noembrie a anului următor pentru a-și lua timpul de a alcătui o Adunare după placul său.

... Adunarea nu sluji decât a da o aparență de legalitate măsurilor administrative și financiare cele mai ruinătoare pentru țară.

Tocileseu

Vodă Bibescu spre a-și asigura mai dinainte majoritatea în viitoarea Adunare, dispuse ca boerii trăitorii în București, să nu poată nici vota în județe nici să-și pună acolo candidatura. Asemenea măsură era cu totul împotriva spiritului Regulamentului Organic, a practicei de până atunci.

Domnitorul putu face să i se voteze toate măsurile administrative și financiare, spre ruina desăvârșită a țerei ¹⁾.

¹⁾ D-nu Gr. Tocileseu care a copiat în mod slugarnic de la Ubicini acest sfîrșit de frază în Manualul său din 1899, p. 393, nu mai reproduce în Manualul din 1900, Ed. II, cuvintele: **spre ruina desăvârșită a țării.**

netul de St. Petersburg. Textul însă cel neîndolnic al legei, care nu dădea loc nici unei interpretări, lăsă izbănda pe partea Domnului. Prin atare măsură, Principele se apropie de partidul democratic, în sensul de atunci, toate elementele altele de cât boerii cei mari; de o camdată cel puțin de boerii cei mici, care putură și ei să intre în Adunarea cea cu totul închisă de Regulament tuturor celor ce nu erau boeri¹⁾.”

Inainte de a merge mai departe, să arătăm încă odată disprețul lui Ubicini pentru adevăr precum și destrăbălarea lui în domeniul fantaziei. El pretinde că „Bibescu, la întoarcerea sa „din Constantinopol, convocă colegiile electorale „pentru 25 Noembrie a anului următor, spre a avea „timp să’și compună o Cameră pe placul său. „El reuși după a sa dorință, astfel în cât Adunarea, a cărei întrunire o provocase Curtea Suzerană, cu **scopul de pune capăt exactiunilor și abuzilor Domnitorului**, nu folosi de cât pentru a da o aparență de legalitate, măsurilor „administrative și financiare celor mai desastroase pentru țară.”

Noi răspundem:

1. Prin decretul de la 27 Octombrie 1846, ziua

---

¹⁾ Imprumutăm aceste câte-va linii în privința alegerilor din 1846, sumariului făcut de d. Xenopol, despre *Domnia lui Bibescu* în vol. VI, p. 186, al *Istoriei Românilor*. Nu poate fi cine-va mai exact, nici mai precis.

pentru alegerea deputaților a fost fixată la 15 Noembrie a aceluiași an, iar nu a anului următor;

2. Data alegerilor este fără îndoială 15 Noembrie iar nu 25;

3. Curtea Suzerană, prin Firmanul său, a probă și recunoaște că, printre boeri și înaltul cler, ciți-va membri, seduși fără îndoială de către intrigile culpabile a câtor-va rău-voitori, **aū comis acte condamnabile, de natură a turbura buna ordine și a rătăci spiritul public; că aceste persoane aū arătat în cea de pe urmă Adunare generală relele lor aplicări și că acestea sunt cauzele cari aū silit înaltă înțelepciune și prudența Domnitorului de a pronunța închiderea înaltei Adunări.**

Departa de a provoca întrunirea Adunărei, în scopul, ce pretinde Ubicini, de a reprima nelegiuirile și abuzurile de putere ale Domnitorului, **Firmanul** ¹⁾ lasă în grija lui Bibescu de a proroga redeschiderea Adunărei generale până în ziua cînd El va socoti că spiritele rătăcite aū reintrat în calea binelui, adecă timp atît cît El va socoti necesar ²⁾).

4° Cât privește „măsurile administrative și „financiare cele mai desastroase pentru țară“, noi am dovedit cu documente că Vodă-Bibescu, abdicând, a lăsat țara lui fără nici o datorie și toate casele Statului pline ³⁾).

---

¹⁾ Firmanul dat la mijlocul Gunoziiul-Ahîrului, în anul Hegirei 1260.

²⁾ D-nu Xenopol zice în această privință în opera sa *Istoria Românilor*, p. 186: „Bibescu lasă Adunarea suspendată pentru tot restimpul perioadei legiuitoare până în anul 1846, cînd, sîrșindu-se mandatul ei, țara trebuia să procedă la noui alegeri“.

³⁾ Vezi *Domnia lui Bibescu*, t. II.

Să nu vă mai mirați apoi ca Ioan Brătianu să fi înflorit cu laude memoria lui Ubcini în ședința Camerei de la 22 Februarie 1885. Fericiți să se crează contribuabili, pe cari glorificarea Legendei de la 1848 precum și falsificarea istoriei lor, nu-i costă decît 6000 lei pe an¹⁾.

*

Totuși trebuie să recunoaștem că d-nul Tocilescu, după ce neștiuse domnia lui Bibescu timp de atîția ani, s'a hotărît să povestească mai pe larg evenimentele de la 1842 la 1848. În adevăr el le-a denaturat; totuși a făcut pomana de zece linii unora din actele acestei domnii. Iată-le:

*„In decursul domniei Bibescului se încep con-
„struirea mai multor șosele; se făcu podul de la Slatina
„peste Olt, un chei la Brăila și grădina Cișmegiului în
„București. Taxa vamală fu sporită de la 3⁰/₀ la 5⁰/₀,
„desființîndu-se vămile dintre Țara-Romînească și Moldova.
„Se organizează corpul pompierilor și se aduse oare-cară
„îmbunătățiri în armată. Căzărni fură construite în Bu-
„curești, Craiova și Ocna, precum și pichete pe tot lungul
„Dunărei. Unele monastiri se reparară și se făcură și
„închisori în mai multe locuri. În fine se desrobiră țigani
„mănăstirești ai Episcopilor, Mitropoliei și altor așeze-
„minte publice, nemaî remînînd robi decît țiganii parti-
„cularilor“²⁾.*

¹⁾ Pensiunea familiei Ubcini, de 500 lei pe lună.

²⁾ Manualul d-lui Gr. Tocilescu din 1900, pag. 473.

Prea bine; dar d-nul Tocilescu, profesor la Universitate, ar putea să ne spună oare pentru ce își pierde timpul umplînd mai multe pagini cu insanitățile cetei de rău-făcători deja citate, și de ce, când se află în prezența unor reforme capitale ce pun în lumină ideile și patriotismul prevăzător al Domnitorului, d-sa se mărginește numai a le înregistra?

Desrobirea țiganilor, măsură umană și civilizatrice; „suprimarea vămile între cele două Principate, primul pas făcut spre fuziunea intereselor celor două țări surori“¹⁾, — ceea ce permite să se scrie în 1853 în proiectul condițiilor de arendare a vămile fraza următoare: „pretutindeni unde în asemenea împrejurări se vorbește de hotare, trebuie a se înțelege linia ce încunjoară amîndouă Principatele,“ — toate acestea sunt oare acte de aceeași importanță ca și construirea unei cazărmi? Și în această privință nu ar fi oare de mai mult folos pentru elevi, să învețe că Bibescu creă *prima școală militară din țară*²⁾, și să cunoască solitudinea³⁾ ce acest Domnitor arată armatei, de cît de a ști că el construie cazărmi în București, Craiova și Ocna?

Mențiunea legilor făcute în favoarea țăranilor, legile de la 3 și 5 Aprilie 1843, de la 28 Iunie 1845, de la 23 Mai 1847, lupta întreprinsă de Bibescu-Vodă în

---

¹⁾ Xenopol, *Istoria Românilor*, t. VI.

²⁾ Decretul de la 13 Iunie 1847, creînd o școală militară la București. Vezi *Domnia lui Bibescu*, t. II, pag. 283.

³⁾ Boleac, *Trompeta Carpaților*.

cestiunea amenințătoare a bunurilor monăstirești¹⁾ pe care el o opri în cale, reformele judiciare²⁾, reorganizarea

¹⁾ Domnitorul sfârșește instrucțiunile ce le dă lui Aristarchi-Bey spunînd: „Este de dorit, o repet, ca sfintele locuri să sfârșească „prin a înțelege că cestiunea,—cercetîndu-se chiar la St. Petersburg, „— nu-î va sustrage nici de cum de la supunerea ce delegații lor „trebuie să aibă către guvern. Dea Dumnezeu să poată înțelege ase- „menea că veniturile cele mari care au întăritat lăcomia lor până la „un așa de înalt grad, sunt din sudoarea a șase zeci de mii de fa- „milii române care au și ele drepturile lor stabilite de însuși funda- „torii acestor mănăstiri și care drepturi sunt mult mai încontestabile „decît chiar acelea ale sfintelor locuri; drepturi care ar consista a „nu plăti fie-care familie de cîte trei-zeci parale pe an drept ori-ce „îndatorire; așa precum plăteau acești clăcași în epocile cînd moșiele „pe care locuiesc s'au dat acestor mănăstiri, spre a putea, zic funda- „torii, să fie mai feriți de ori-ce jefuirii, și pentru ca aceste dări ale „lor, ofrande spre a îndestula biserica cu ceară și cu unt de lemn, „să se întoarcă chiar în profitul sufletului lor. Avem toată convicțiunea „că Curtea Imperială nu va fi surdă la plîngerile acestor numeroase „familii care și deseacă toată munca lor într'un rod ce se pierde pe „un pămînt strein“. (Vezi *Domnia lui Bibescu*, t. I, pag. 136).

Iată limbagiul Domnitorului către Curtea Rusiei în cestiunea bunurilor mănăstirești și acest limbagiū entusiasmează pe Boleac (pag. 127), care nu se poate opri de a exclama: „să bine-cuvîntăm „această inspirațiune a lui Vodă-Bibescu și să luăm act de liniile din „urmă ale acestui memoriū“.

În prezența acestei atitudini, Generalul Kiseleff scrie lui Vodă Bibescu; „De altminteri această afacere a fost foarte particular re- „comandată d-lui de Titoff care a fost consul în țara romînească și „care mai bine de cît ori-cine îi cunoaște însemnătatea pentru țară. „De aceia am siguranța că va păși cu cuminție și că nu va voi să „vatem interesele țării“. (*14 Aprilie 1844*).

Și mai târziu contele de Nesselrode, cancelar al Imperiului, scrie către d. de Dașkoff, consul general al Rusiei la București: „Ministerul împărătesc și-a făcut o datorie de a împărtași d-lui „Titoff depeșa d-voastră No. 20 din anul trecut în cestiunea bunurilor „mănăstirești ce atîrnă de sfintele locuri.—Ministrul nostru, *după ce* „a cercetat *adinc* memoriurile care vă fusese înmîinate de amîndouă „Hospodari, ca și cugetările ce v'au sugerat aceste piese, a dat pro- „priile-î conclusioni despre termenii împăcăciunei“. (*18 Maiū 1845*).

Afacerea era decî ast fel oprită. (Vezi pentru aceste citații *Domnia lui Bibescu*, vol. I, pag. 117 și 121).

²⁾ În urma măsurilor luate de Domnitor, procesele întîrziate care erau la 1 Ianuarie 1847 în număr de 18.000, nu mai erau la 1 Ianuarie anul următor decît 4000 (Cuvîntul de deschidere a Adu-nării obștești de la 1848).

Pentru a avea o idee despre solitudinea neobosită a Domnitorului pentru această ramură a Administrațiunei ce se numește justiția, a sfaturilor sale, a ordinelor și admonestațiunelor repetate, președinților judecătorilor, procurorilor, advocaților, trebuie citit *Buletinul oficial* din 2 Aprilie 1843 No. 119 și 30, pag. 118; din 7 Aprilie 1843, No. 31; din 2 Maiū 1843, No. 48; din 9 Iunie 1843, No. 50, pag. 198 și 199; din 25 Iunie 1843, No. 57.

instrucțiunei publice; creațiunea unui liceu francez menit să împiedice pe Români de a se expatria pentru instrucțiunea lor și de a pierde ori-ce contact cu familia, cu țara, liceu menit ast-fel să formeze o pepinieră de profesori români cu scopul de a înlocui odată pe profesorii francezi, toate acestea negreșit că nu ar fi fost deplasate într'un manual de istorie în uzul elevilor de ambe-sexe.

D-nu profesor-academician nu procedează altfel cu domnia lui Știrbei. În adevăr *Manualul său din 1900, a doua ediție*, ne dă dovadă că el nu cunoaștea istoria când o scria în 1899.

Pe acele vremuri în ochii d-lui Gr. Tocilescu:
„Știrbei persecută pe exilați, atîta ura între partide și ținea încătușată presa și opiniunea publică, cenșura sa nepermițînd nici măcar a tipări că iarna este zăpadă și ger mare în Rusia“¹⁾.

Iar în 1900 el descopere de odată că Știrbei este un *bun administrator* și că el nu mai persecută pe exilați; el le închide numai granițele. El nu mai atîta ura între partide, ci se opune numai curentului care a produs mișcarea de la 1848, însă acel Știrbei tot nu mai permite „nici măcar a se tipări că iarna este zăpadă și ger mare în Rusia“²⁾.

În privința acestor schimbări la față să relevăm critica foarte justă a d-lui Iorga:

„Și ce facem cu repetenții, cari au păstrat manualul din 1899 și sunt expuși astăzi a fi notați rău pentru că ar fi calomniat pe Știrbei-Vodă“³⁾? . . .

---

¹⁾ Manualul d-lui Gr. Tocilescu din 1899, pag. 408.

²⁾ Manualul din 1900, pag. 491.

³⁾ Noua Revistă Română, din 15 Oct. 1900, p. 310.

Dar oare d-nu Tocilescu are timp să se ocupe cu aceasta?

El este grăbit să ajungă la *faptele mari* din 1848, să tămîieze ilustrațiunile care sunt fala unui partid născut din acea resvrătire și de a servi elevilor seî clișeurile învechite ale Legendei. Despre istorie? Dar ce'î pasă d-luî profesor, dacă el glorifică, cu o lipsă de muștrare de conștiință ce întristează, omorul și trădarea: „Suferințele „și mai ales jugul străin deșteptase simțul național al României întregi, care în numele *drep-tății și frăției, se ridică ca un singur om spre a'și lua rînd în calendarul națiilor celor vii*“¹⁾.

Ce cuvinte goale!

Domnia lui Bibescu răspunde argumentului „jugul străin“.

Cît privește *suferințele* României, d-nu Tocilescu va citi cu folos — poate — rezumatele următoare a răspunsurilor făcute de Obșteasca Adunare, în 1846 și 1848, mesagiilor Domnitorului:

1846 Decembre 12: „Obșteasca Adunare aduce un omagiū adevărului recunoscînd că nici într'o altă vreme starea dinăuntru a țării n'a avut o înfățișare mai fericită; depune la picioarele M. S. tributul prea respectuoasei sale recunoștinți pentru toate faptele mari săvîrșite: asigurarea buneî stări și siguranței obștei; ușurarea adusă locuitorilor satelor; economia introdusă în finanțe; îmbunătățirea stării miliției; năzuințele de a nimici obiceiurile vicioase, triste rămășițe ale unor vremuri de nenorocire; noi foloase chezășuite comer-

---

¹⁾ Manualul din 1900, pag. 478.

țului; restrângerea legăturilor între cele două Principate; reforme aduse în exploatarea ocnelor; lucrări însemnate începute în toată Țara-Românească; mănăstiri ridicate din ruine, îngrijire neobosită a Domnului, în afară ca și înăuntru, pentru interesele obștești...“¹⁾).

1848 Februarie 7: „Adunarea se arată pătrunsă de cea mai vie mișcare și cea mai adâncă recunoștință. Intr'adevăr slobozenia robilor mănăstirești, reformarea învățătorei publice, însemnătoarea împuținare a numărului judecăților, îmbunătățirea soartei clerului celui mirean, ridicarea stavilei ce oprea sloboda comunicație între ambele principaturi înclinate atât de tare între dînsese, **sunt din acele fapte ce 'și dau numele epocii întru care s'aū săvirșit.**

Adunarea privește cu asemenea adâncă mulțumire lucrările întreprinse întru regulata sistemă a exploatației ocnelor noastre, care tot de o dată vor împreuna și neprețuita ispravă a iubirei de omenire și frumoasa priveliște ce ne înfățișează puțină parte a orașului care a putut ieși din ale ei ruine în urma focului din 1847. Este adevărat prilej de fală pentru noi purtarea neguțătorilor noștri, cari prin a lor activitate și cinste, aū scăpat nevătămat creditul obștesc. Cu numai puțină recunoștință Adunarea privește buna stare a finanțelor-falnicul pod peste Olt, fîntînele din Capitală, deschiderea prin rîpile Carpaților a drumului de la Ciineni și cele-l'alte îmbunătățiri și lucrări întreprinse...“²⁾).

Acest limbagiū nu este tocmai acela a unui popor nemulțumit și care suferă. Știți oare cari sunt iscăliturile acestor Adrese? Iată numele lor:

PREȘEDINTELE ADUNĂREI ORDINARE, MITROPOLIT AL UNGRO-VLAHIEI (NEOFIT). — TEODOR VĂCĂRESCU. — MIHAIL CORNESCU. — DIMITRIE RALLET. — GRIGORE GRĂDIȘTEANU. — EMANOIL FLO-

¹⁾ *Domnia lui Bibescu*, t. II, p. 194.

²⁾ *Domnia lui Bibescu*, t. II, pag. 347.

RESCU. — SCARLAT GR. GHYKA. — IOAN GOLESCU. — IOAN MANU. — N. GOLESCU. — I. SLĂTINEANU. — SCARLAT CREȚULESCU. — IOAN OTETELIȘANU. — PETRE OBEDEANU. — GRIGORE OBEDEANU. — D. FALCOIANU. — IOAN C. ROSETTI. — DIMITRE BELLIO. — N. MANU. — A. ZADARICEANU. — G. R. LIPANESCU. — N. PRISACEANU. — N. C. HIOTU. — GRIGORE BENGESCU. — SLUGER DIMITRIE ZIANU. — N. SOCOLESCU. — PAHARNIC BUJOREANU. — CONST. A. NICOLESCU. — PAHARNIC CONST. ROSIANU. — PAHARNIC CONST. LIPANESCU. — PAHARNIC IOAN DELEANU. — PAHARNIC SCARLAT IARCA. — SERDAR D. LEHLIU. — SERDAR S. POROINEANU. — C. D. BUTCULESCU. — N. OPRAN.

Este de oare-care însemnătate de a observa că această din urmă adresă s'a scris la 7 Februarie 1848, — patru luni înainte de resvrătire. Ce se întâmplase dar în Principat între 7 Februarie și 11 Iunie 1848 care să fi fost de natură a explica rezvrătirea? Nimic!

Să mergem mai departe: „Vodă Bibescu, **silit de popor**, semnă noua Constituțiune și numi un minister compus din capiî revoluțiunei; dar **înfricoșat de amenințările consulului rusesc**, el abdică îndată...“¹⁾.

Neputînd face din Bibescu complicele lor — căci Domnitorul nu abdică sub amenințările imaginare ale consulului rusesc (dacă el părăsi puterea a făcut-o pentru a nu fi spectator neputincios față cu anarhia în care resvrătirea era să arunce țara) — oamenii din 1848 aũ compromis poporul în toate împrejurările. Cum că: România se ridică ca un singur om, *poporul votează pe cîmpul libertăței, poporul silește pe Bibescu să abdice, pretutindenî poporul!* dar în adevăr nicăieri poporul.

---

¹⁾ Manualul din 1900, pag. 480.

Adevăratul popor, adecă țăranul, a fost cu desăvîrșire străin de mișcarea din 1848; poporul d-lor răsvrătitori se compunea din pătura cea mai josnică a populațiunei capitalei. Era armata desordinei.

Țăranul era atît de puțin răsvrătit în cît — scrie Zossima, un bărbat de la 1848 — „în șe-„dînța comitetului răsvrătitor în care cîți-va „membri ai Comitetului propuseră **uciderea lui Bibescu, spargerea caselor cu banii ale Statului, răscularea țărănilor** în contra proprietarilor de „moșii“ ¹⁾.

Eată decî **poporul** d-lui Tocilescu: adecă **membrii marelui comitet a măreței revoluțiuni**, a căror conducători cer **uciderea, spargerea caselor cu banii și răscularea țărănilor!**

După 11 Iunie, adevăratul popor era atît de puțin ridicat, în cît *banii tezaurului public fură luați ca ajutor pentru propagandă*, ²⁾ și Bălcescu unul dintre capi răsvrătirei, mărturisește că: „*se plătea o retribuțiune lunară la sutimi de comisari trimiși în „provincie pentru a ridica poporul*“ ³⁾. Când adevăratul popor (țărani) se ridică, aceasta a fost — povestește defunctul C. A. Roseti cu indignare — „*pentru a goni pe apostolii libertății, pe membrii guvernului provizoriu*“ ⁴⁾.

---

¹⁾ *Domnia lui Bibescu*, t. II, pag. 363.

²⁾ N. Mandrea în *Convorbiri*, pag. 899. Cf. *Domnia lui Bibescu*, ibidem.

³⁾ *Domnia lui Bibescu*, ibidem.

⁴⁾ *Pruncul Român*, 8 Iulie 1848, No. 10. Cf. *Domnia lui Bibescu*, ibidem.

D-nu profesor Tocilescu ar fi trebuit să știe ceia-ce am reamintit acuma. El nu ar fi amestecat iar pe acel „popor bucureștean“ în distrugerea Regulamentului Organic.

El povestește: „*cît pentru Regulamentul Organic, poporul bucureștean, după ce îl plimbă pe un car funebru în bocete și lăutari, îl rupse filă cu filă și'l aruncă într'un foc mare în mijlocul pieței*“¹⁾.

Și prin această trădare se deschise hotarele noastre armatelor streine care năvăliră în țară. Iată ce trebuia adăogat în loc de a copia în mod slugarnic Legenda și de a povesti elevilor sei că mișcarea de la 1848 „**nici o picătură de sânge ea n'a provocat, nici o nedreptate n'a pricinuit**“²⁾; pe când în fața acestor afirmațiuni se vede o gravură reprezentînd lupta pompierilor cu Turcii, pe Dealu Spirei!! D-nu profesor ar trebui cel puțin, din respect pentru elevii sei, să așeze gravurile sale ast-fel în cît să nu contrazică textul său!

Și d-nu Tocilescu urmărește cu aceiași seninătate: „*Curată în origina sa, revoluțiunea a rămas tot ast-fel în actele sale până la fine*“³⁾.

Ne întrebăm cu surprindere pentru ce ceata de rău-făcători a istoriei noastre, a cărei ființă și scop politic le-am arătat (adecă de a scăpa resvrătirea de la 1848 de sub disprețul legitim la care ea era osîndită prin trădările și crimele

---

¹⁾ Manualul din 1900, pag. 482.

²⁾ Manualul din 1900, pag. 493.

³⁾ Manualul din 1900 ibidem.

sale, glorificînd, pentru a'și atinge acel scop, faptele criminale de atunci precum și autorii lor, și încriminînd un mare Domnitor și o domnie măreață), pentru ce, spus-am, această ceată nu s'a încercat să nege încercarea de omor făptuită asupra lui Bibescu-Vodă la 9 Iunie 1848?

Această încercare aū făcut-o acum de curînd ziarele *l'Indépendance Roumaine* și *Secolul XX*. Organul scris în franțuzește califică de *roman* crima de la 9 Iunie 1848, precum și îndoita crimă de lèse-Patrie, adecă deschiderea hotarelor noastre armatelor străine, consecință a distrugerii, de Ioan Brătianu, a Regulamentului Organic (opera Rusiei), precum și abdicarea în mâinele Sultanului a privilegiilor și autonomiei noastre datorite aceleiași puteri (tractatul de la Adrianopole de la 1829).

De astă dată vom răspunde acelor două organe.

Știu că Heliade a avut tristul curaj să spună:

„Toți capiî mișcării fură porniți să crează „că această știre nu era adevărată, saū că cel „puțin atentatul era plăsmuit și poruncit de în- „suși Bibescu saū de partida rusească, ca să „poată învinui mișcarea. Se zicea că se trase șase „focuri; cu toate astea nicī un glonte nu atinsese „chiar trăsura“...¹⁾.

Sărmanul Heliade!

Ce desmințire Zossima și Grigore Grădiș-

---

¹⁾ Vezi *Memoriul despre istoria reînvierii românești*, de Heliade, p. 89.

teanu, amîndoi membri activi ai resvrătirei, îi dau în lucrarea lor: *Biografii politice*, când spun:

„Nu trecu mult și se văzu cu destulă mîhnire „că cîți-va membri ai acestui comitet (comitet „răsvrătitor), cedînd influenței unor suflete negre „și infame, căutaă de a scrînti mișcarea din calea „sa și a-i da alta cu totul opusă. Așa se propuse într'una din ședințe **uciderea lui Bibescu, „spargerea caselor cu bani ale Statului, răscularea țăranilor** contra proprietarului etc. Heliade și Golești se împotriviră“. (*Zossima*, p. 15).

Heliade a fost contra: decî el știa că omorîrea lui Bibescu-Vodă fusese proiectată și hotărîtă; vom adăoga chiar că el cunoștea pe aceia desemnați de soartă pentru a fi omorîtorî.

În adevăr trei ani după atentat, Heliade a avut naivitatea să tipărească această declarațiune:

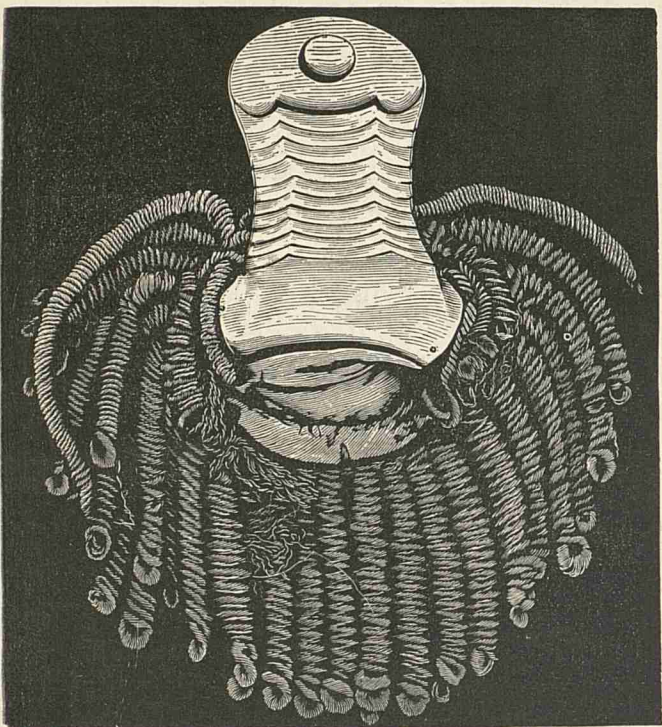
„*Pruncul*, redactat de Constantin Rosetti, o- „cărește pe acei dintre cetățeni care îndrăzniseră „să arate că D. C. era cunoscut prin faptele'i de „mai 'nainte „(încercarea de omor)“ și că nu era „cuminte a i se încredința comanda gardei na- „ționale“. (*Memoriă despre istoria reînvierii române*, pag. 106).

Orî-cum, trei martori muți, dar de o elo- cință brutală, confirmă atentatul: unul este epo- leta care scăpă viața Domnitorului, epoletă gău- rită și sfîșiată de glonte; cel-alt, chiar glonte- le cu bucățile de stofă și filigranele de aur rămase prinse de dînsul; al treilea, mantaua ce Dom- nitorul purta, asemenea găurită de glonte. Acești

trei martori sunt în posesiunea mea, și aceia care vin în casa mea le cunosc.

Iată'î:

Epoleta purtată de Domnitor, în ziua de 9 Iunie 1848, ziua atentatului în contra vieții lui. (Gaura și sfâșietura făcută de glonț).

• Glonțul cu bucățile de stofă și filigranele de aur ce au rămas prinse de dânsul.

Trebuie ca cine-va să aducă în studiul istoriei o ciudată indiferență, un ciudat despreț al adevărului pentru ca să încerce de a glorifica răsvrătirea de la 1848 în Muntenia.

Această răzvrătire s'a ridicat într'o auroră scăldată de sânge — încercarea de omor asupra lui Bibescu din 9 Iunie¹⁾; ea a pășit înainte prin trădare — deschiderea hotarelor noastre armatelor străine²⁾; ea a murit în anarhie; dar, înainte de a'și da sufletul, ea a călcat în picioare steagul nostru, și în agonie, stropită încă de sângele soldaților noștri, într'un ultim sughiț, ea a dat Sultanului privilegiile și autonomia³⁾ pe cari Rusia ne asigurase în 1829 prin tratatul de la Adrianopoli.

Această trădare smulge lui C. A. Rosetti, într'o scrisoare către Ion Ghica de la 30 Iulie 1848, acest strigăt de durere: „*Silește-te tu, cel puțin, să* „*scapi biata țară, căci noi suntem ticăloșii tică-* „*loșilor*“.⁴⁾

Totuși, chiar năbușiți fiind, admiratorii plătiți ai Legendei, vor repeta în urmă ceia ce cei interesați au scris pentru cerințele cauzei lor, adecă

---

¹⁾ *Domnia lui Bibescu*, t. II, pag. 367, 423, 424 și 425.

²⁾ Patrioții sub conducerea lui Ioan Brătianu, șeful poliției, insultară Rusia arzând pe piața publică, la 6 Septembrie, Regulamentul Organic. Iar Mitropolitul Neofit se duse pentru a da blagoslovenia sa acestui autodafeu. Heliade spune despre acest fapt. „**Acest act nu putea decât să intre în vederile Rusiei care era de atunci hotărâtă să ocupe principatele**“. Brătianu dete dar armatelor străine **prilejul** ce ele așteptau pentru a interveni. (Vezi *Domnia lui Bibescu*, t. II, pag. 415.)

³⁾ *Domnia lui Bibescu*, t. II, pag. 446, 447, 448, 449, 462.

⁴⁾ Vezi *Domnia lui Bibescu*, t. II, pag. 449.

„mişcarea de la 1848 a aşezat temeliile viitorului Ro-
„mâniei“.

Rezvrătirea n'a dat, vai! alt rod de cât Balta-Liman. Aceia cari au îmbogăţit cu dinadinsul legenda lor cu acest anacronism au găsit cu cale — stăruiitori în principiile lor — de a face abstracţiune de istorie. Le vom reaminti în treacăt că nimeni nu putea ghici la 11/23 Iunie 1848, că Principele Louis-Napoleon va deveni Impărat şi că România îi va datori existenţa sa ca stat liber¹⁾.

Ceva mai mult încă: nimeni nu va putea admite că acela dintre răzvrătitori români de la 1848, care în 1853 a fost compromis în tentativa de la Opéra-Comique din Paris contra vieţii lui Napoleon III, ar fi putut să ghicească ceia ce Impăratul era să facă în 1856 în favoarea României²⁾. Negreşit nu este de vina lor dacă România îşi datoreşte scăparea ei în 1856 lui Napoleon şi Franţei. Nu se aşează temeliile viitorului unei ţări vorbind în vînt în cafenele

---

¹⁾ Derviş-Paşa către Heliade.—Vezî *Scrisorile din exil*, p. 301.

²⁾ Vezî *Scrisoarea lui Heliade către Grădişteanu* de la 27/9 Iunie 1853: „Mi-a părut rău de câte îmi scrii de Brătianu, nu pentru „un individ, ci pentru că acest individ e Român, şi n'aşi fi vrut României să figureze în ast-fel de cauze întemeiate pe scîndurî putrede. „Nu ştiu ce să ădic de oamenii ăştia. Când în ţară Muscalii voiau la „48 să ne arate de demagogi, de socialişti, de comunişti, ei îşi puneau „toate puterile a figura acolo unde se forţa a adeveri calomniile muscă- „leşti şi din ţară până la 1853, un şir de faptele lor şi aceiaşi consecinţă. „Când Muscalii sau ţarul astăzi ar voi să se facă tulburări în „Franţa, spre a împiedica pe Napoleon de a-I se opune în Orient, „oamenii ăştia tot în ast-fel de comploturi şi intrige îşi bagă nasul. „Orbi sunt? şi dacă sunt orbi, nu cumva ôre sunt din sistemă ast-fel“ (Russo-Locusteanu, *Scrisori*, p. 229) — cfr. *Domnia lui Bibescu*, t. II, p. 453.

și conspirînd. Programa însăși de la 1848 nu este decît praf aruncat în ochi. Din analiza ei, așa cum am făcut-o¹⁾ nu va rămînea nimica, saŭ, mai bine, va rămînea cititorului convingerea că acea programă nu a fost decît o manoperă di-bace: pentru a trece de reformatori mari.

Nimeni nu ar putea crede că oameni vi-novați de faptele de la 1848, semnatarî ai acestei formule: „**vasalii** cei mai supuși și cei mai credincioși „ai Sultanului“, formulă care termina o adresă memorabilă²⁾, care se tîrește la picioarele Înălțîmei Sale Sultanului, umilește pe oameniî carî aŭ semnat-o, rănește patria și ne întristează, că asemenea oameni aŭ fost vre-o dată capabili să regenereze țara.

În adevăr, aducîndu-ne aminte că Legenda răzvrătirei a trecut peste o jumătate de veac, nu știm ce trebuie să admirăm mai mult, saŭ îndrăzneală acelor care aŭ creat-o, saŭ toleranța conservatorilor carî, după 50 de anî, presintă armele acestei Legende, lăsînd-o să treacă în cărți, lăsînd-o să pătrunză în școale și în sufletul propriilor lor copii.

Nenorocită țară!

Și în capul acelor carî respîndesc acea Legendă, găsîm pe d-nu Gr. Tocilescu, care este

---

¹⁾ Vezî *Domnia lui Bibescu*, t. II, p. 428.

²⁾ Protestarea Locotenenței Domnești către Sultan se termină cu aceasta frază: „*Ai M. Tale Imperiale, Cei mai supuși și cei mai credincioși vasalii*“. (semnat) I. Heliade. Chr. Tell, Oct. 1848. Cf. *Domnia lui Bibescu*, t. II, pag. 415.

membru al Academiei Române, profesor la Universitatea din București, archeolog, bărbat politic precum și comandor al Legiunei de onoare...

Pentru ce profesor la Universitate? Oare pentru știința sa istorică? Dar citiți manualele sale !

Pentru ce academician? Oare pentru lucrările sale archeologice? In adevăr el se laudă cu descoperirea de la Adam-Klissi ¹⁾ dar cu ce preț? „Aceasta este curat vandalism! aceasta este nebunie!“ spunea un profesor de archeologie — un archeolog de profesie, acela, — vizitînd săpăturile făcute în jurul orașului Constanța. Dar și ce exclamațiune nu a putut să aibă învățatul autor al cărței „*Incercare asupra istoriei Tîrgul-Jiului*“,

---

¹⁾ Descoperirea de la Adam-Klissi nu se datorește în realitate d-lui Tocilescu. Acest monument era de mult cunoscut; despre dînsul a scris mai întîi mareșalul de Moltke; dintre Români, d. Michail Soutzo și distinsul archeolog Alexandru Odobescu îi consacrase deja studii în Reviste române. Că monumentul este de la Trajan, aceea a fost stabilit de d. profesor Domaschewsky, de la Viena; restaurarea ideală a monumentului (o aquarelă originală și reproduceri de gips) se datorește d-lui arhitect Neumann, de la Viena. D. Tocilescu a citit inscripțiunea de pe monument, cu ajutorul d-lui prof. Mommsen.—Eată faptele reale, după cum ele rees din însăși publicațiunea făcută asupra acestui monument, la Viena, sub auspiciile și cu cheltuiala defunctului Nicolae Dumba. Textul german a acelei opere se datorește d-lor Domaschewsky și Neumann; traducerea în limba română este de d. Gr. Tocilescu.

Ceia ce aparține în propriu d-lui profesor Tocilescu este reclama ce 'și face în această privință. — Nu trebuie să uităm de altmintrelea că d. G. Tocilescu a fost științificește amar criticat de d. profesor Furtwängler, distinsul archeolog de la München.

d-nu Al. Ștefulescu, ¹⁾ cînd s'a văzut în fața traducerilor d-lui archeolog Tocilescu!

Pentru ce comandor al Legiuneii de onoare? Oare s'a recompensat prin aceasta curagiul de care a dat dovadă d-nu Gr. Tocilescu fața cu d-nu Iorga, cînd a refuzat să i acorde reparațiune pentru o ofensă ce i făcuse și pentru neglijența lui de a i trimite martori după ce fusese amenințat de dînsul? Nu'mi vine să cred că s'a pus Legiunea de onoare la gâtul d-lui profesor Tocilescu din cauza simpatiilor sale pentru Tripla Alianță!

Dar atunci?...
*

Oamenii fără argumente ne reproșează de a glorifica domnia lui Bibescu precum și pe acest Domnitor, de a pleda *pro domo*.

---

¹⁾ Un fapt între o sută. — In Analele Academiei Române, seria VI, tom. VIII, sect. II, Memorii și Notițe, pag. 215—267. D-nu Tocilescu citește pe toaca de la Tismana: *Ștefan Ieronon. Halianul 1840*. D-nu Ștefulescu a citit: *Ștefan Ieromonach la anul 1840*. Inchipuiți-vă Ștefan Ieromonahul, biograful sfintului Nicodim, după tradiția monastică unul dintre cei mai celebri călugării de la Tismana, cunoscut de mai mulți bătrîni din Gorj, Mehedinți și Dolj, supranumit de d-nu Tocilescu, *Halianul*. De unde i-a trîsnit această idee în cap? De altminteri cuvîntul *Ieronon* nu are nici un sens.

Alt fapt:

Pe candelabru lui Matei Vodă de la Tismana, d-nu Tocilescu a tradus: *намн гркшнимн хвкімн раки*, prin: *De noi păcătoșii întru pacea Domnului*. D-nu Ștefulescu a tradus: *De noi greșiții robii lui Christos* (Ibidem pag. 214—266).

Încă un exemplu:

Pe clopotnița lui Brîncoveanu (1992) a mănăstirei Horezu (Rîmnicu-Vilcea), d-nu Tocilescu a citit $\mu \psi \xi$ (mi-psi-xi), trei litere grecești fără nici un sens. D. Ștefulescu a citit: $\mu \psi \tau$ = meșter, adică: Teofil ieromonach, meșter.

După cum se vede, d-nu Tocilescu este atît de mare archeolog pe cît și de mare istoric!!

În adevăr noi glorificăm nobleța caracterului, știința, iubirea de patrie a primului Ales pe viață de Națiune, a aceluia „care 'și punea patriotismul său mai presus de toate“¹⁾, a cărui acte roditoare sigilează domnia.

Da, noi pledăm *pro domo*, fiind-că *pro domo*, în ochii noștri însemnează Patria, că actele mari ale Istoriei sale sunt giuvaerurile coroanei sale, a căror strălucire noi avem datoria sfântă de a o transmite generațiunilor viitoare, pentru ca ele să'și simtă inima plină cu o legitimă mândrie pentru strămoșii demni de a fi onorați, precum și a le servi de model.

Ni se pare că aceasta este un scop mai nobil decît a reproduce calomniile unui Billecoq, acela carele a îndrăznit să însulte amintirilor istorice celor mai scumpe ale Românilor, vorbind, într'o broșură, despre Mihaï-Viteazul, ca de: „o glorie românească necunoscută istoriei; — de acest Mihaï-Viteazul dat ca hrană imaginațiunilor bolnăvicioase, pe care găsesc unii plăcere să le corupă“²⁾, sau de a glorifica crima și trădările resvrătitorilor de la 1848.

Că Domnitorul Bibescu ar fi făcut greșeli, aceasta se poate; nimeni nu este înfailibil. De sigur, dacă el a greșit, totuși el a vroit să facă binele. Orî-cum, sunt trei faze în viața acestuî Domnitor ce trebuiesc meditate și'l pun în afară de orî-ce comparație: pornirea entusiastă

---

¹⁾ Boleac, *Trompeta Carpaților*.

²⁾ Vezi *Domnia lui Bibescu*, t. II, p. 64.

a unui popor întreg spre dînsul în 1842;—rugămintele și amenințările rezvrătorilor pentru a'l împiedica să părăsească puterea în 1848 după rezvrătire;—și, în 1859, înțelegerea tuturor elementelor din țară [afară de oamenii rezvrătirei], pentru a restitui lui Bibescu coroana depusă de dînsul în 1848.

Se poate trage o învățătură pentru istorie din asemenea porniri entusiaste a aceluiași popor către acelaș Domnitor: acel bărbat era în adevăr superior și Țara era mândră de dînsul.

Nu am putea mai bine conchide această lucrare decît reamintind sfaturile ce Vodă-Bibescu le dete lui Maiorescu (de curînd împămîntenit), inspector al școalelor din Craiova, cu ocaziunea vizitei ce acest Domnitor făcuse în pensionatul de fete din acest oraș, la 23 Noiembrie 1843:

„Domnule, 'ți recomand pe tinerimea școlastică, ca pe aceia de unde patria 'și așteaptă bărbați vrednici. *Mai întîi de toate să o învățați temerea de Dumnezeu, căci aceasta este începutul a tot înțelepciunea și ori-ce învățătură neîntemeiată pe temerea de Dumnezeu este nefolositoare și vătămătoare; să-î învățați și slava strămoșească în faptele mari ale bărbaților celor mari ai nației, căci slava strămoșească este cel mai bun mijloc de a însufla pe tinerime pentru fapte folositoare patriei. Inșă tot de odată să-î arătați și greșelile strămoșilor, în urma cărora am căzut în starea în care ne aflăm, ca așa să dobîndească o icoană adevărată de aceia ce am fost și suntem acum“.*

PIESE JUSTIFICATIVE

No. 1

se referă la pagina 17

PROCES-VERBAL

al alegerii Domnului Țărî-Românești

Pe temeiul înaltului împărătesc firman obștit la 20 a trecutei luni Octombrie anul curgător 1842, obșteasca extraordinară adunare despre alegerea Domnului, în număr de una suta opt-zeci alegători, — în afară de zece care pentru pricină binecuvîntate nu au putut a se afla față, — astăzi Duminecă 20 Decembrie a anului 1842 potrivit cu articolul 24 al Organicului regulament, s'au adunat la Sfântă Mitropolie, unde mai întâiu au ascultat sfânta Leturghie și au săvîrșit jurămîntul prescris prin articolul 31 din Regulament, îndeplinindu-se întocmai și cele-l'alte coprînse tot în acest articol. După aceasta toată Adunarea, avînd înainte pe Prea Sfinția Sa Părintele Mitropolit, întorcîndu-se în Sala Adunărei, 16 din numărul candidaților de Domnie de a d-lor bună-voie, s'au lepădat de dreptul de a fi aleși, s'au hotărît a se împărți în patru și a se face balotația acestora în patru secții, ca cu acest chip să se poată săvîrși toată această lucrare într'o seanță fără precurmăre, potrivit cu articolele 41 și 42 din Regulament și așa urmînd articolul 32 al Regulamentului Adunarea s'au îndeletnicit întru ale sale lucrări, cu cea mai bună orînduială și liniște și balotînd pe candidații coprînși în această secție și anume Dumnealui Logofăt Gheorghe Bibescu au dobîndit cele mai multe glasuri, adecă una suta trei zeci și unu, și așa prin urmare această persoană este alesul Domn.

După aceasta fiind prezentate de către Dumnealui Caimacamii actul către Inalta Poartă și cel către curtea Ocrotitoare, potrivit poziției articolului 42 din Regulament, le au înscris toate mădularile acestei Adunări. Iară după acest înscris Copie s'a trimes către vremelnica ocîrmuire potrivit cu glasuirea articolului 42 din Regulament. Urmîndu-se în coprînsul articolului 43 s'a închis Adunarea. (Urmează semnătura președintelui Adunărei obștești extraordinare).

No. 2

se referă la pagina 26

Actul de înființare a Epitropiei:

Noi, Gheorghe-Dimitrie Bibescu VV., cu mila lui Dumnezeu Domn Stăpânitor a toată Țara Românească, Către Departamentul Dreptății.

17 Noembrie 1844. (Bul. of. No. 140).

Asupra interdicției Măriei sale Doamnei Zoe, a Noastră iubită soție, ce cere slăbiciunea minții și moraliceasca neputință întru care se află de atîția ani;

Văzând raportul aceluși Departament cu No. 4347;

Văzînd hotărârea Inaltului Divan amîndoașă secțiile împreunate, — cu No. 79 din 15 ale curgătoarei luni, — prin care, pe temeiul îndestulării ce a luat Divanul din dovezile ce i s'au înfățișat, că boala Măriei Sale Doamnei este dintr'acelea care după pravilă ridică puterea de a face vre-un act care să-și aibă tăria sa și că după hotărârea ce arătăm Noi de a nu mai ținea în păstrare starea Măriei Sale Doamnei, trebuința cere neapărat a se orîndui o epitropie care, aducînd întru toate obrazul bolnavei, să îngrijească pentru interesurile sale, și ale copiilor născuți din căsătoria noastră, pe temeiul pravilei pămîntului art. 2 de la cap. 4, partea I-ia, hotăraște Divanul interdicția Măriei Sale Doamnei, și declară că orî-ce act s'ar face de către numita se va socoti drept nimic, rămîind la a Noastră îngrijire de a orîndui epitropi pe care vom găsi cu cale;

Luând în băgare de seamă că hotărîrea aceasta este următoare pravilei pămîntului și desăvârșită după legiuiri;

Noi, — pe temeiul articolului 8 din legiuirea anului 1840 asupra hotărîrilor Divanurilor, — întărim mai sus zisa hotărîre a Inaltului Divan împreunate amîndoa secțiile, și spre aducerea în lucrare a acestei hotărîri, Noi orînduim epitropi pe Prea Sfinția Sa iubitorul de Dumnezeu Episcop al Buzeului, și pe D-lor cinstiți și credincioși boeri ai Domniei Noastre, Banul Alexandru Filipescu, Logofătul Manolache Băleanu, Logofătul Alexandru Vilara, precum și Paharnicul Georgie Opran, *cu îndatorire ca mai întăru d-lor să primească de la casa Noastră toată starea Măriei Sale Doamna Zoe*, cîta se află în mâinile Noastre, atît cea după foaia de zestre, cît și după învoială săvârșită între Noi și dumneaei Băneasa Brâncoveanca la anul 1838 Iulie 2, spre desăvârșită a noastră desfacere despre aceasta; tot de o dată se vor îndeletnici fără zăbavă întru alcătuirea foilor de zestre a Luminăției lor Domnițele Elisabeta și Katinca născute din căsătoria Noastră cu Măria Sa Doamna Zoe, și ajunse în vîrstă de a se căsători, pentru partea ce li se cuvine din averea maicii lor, osebit din aceia ce avem a le da și Noi, care foi se vor supune și la a Noastră cunoștință.

Dumnealor Epitropi, vor îngriji a strînge veniturile moșiilor de la începerea anului viitor, păzind contractele de noi făcute pînă la împlinirea soroacelor lor.

Din acele venituri se vor întrebuința mai întâi la cele trebuincioase către odihna și buna petrecere a Măriei Sale și cheltuelile cerute pentru educația copiilor Noștri, la care vom contribui și Noi, precum și alte cheltueli cât va cere trebuința pentru păstrarea și îmbunătățirea acestei stări, apoi prisosul se va păstra spre a se întrebuința la cumpăratoarele de acareturi nemișcătoare în folosul nevârstnicilor.

Dumnealor Epitropiî vor îngriji iarăși ca la începutul fiecărui an, să alcătuiască budget de venituri și cheltueli, care se va supune la a Noastră întărire; asemenea la sfârșitul fiecăruia an, Ne vor înfățișa socoteala cu arătarea cheltuelei.

Afară din cheltuelile prevăzute odată prin budgetul anului și primite de Noi, Epitropiî nu vor putea întrebuința nici o altă sumă subț nici un fel de cuvânt, până mai întâiu nu se va cere prin raport a Noastră deslegare.

Noi incredințând la mai sus arătatele persoane această stare, a căreia păstrare împrejurrări neapărate Ne silesc a lăsa din mâna Noastră, fără însă a ridica și privigherea ce i se cuvine din parte-ne, avem toată încrederea că vor îngriji ca niște adevărați părinți, se vor sili la toate câte interesul aceștii averi va cere, pentru care vor dobândi și a Noastră mulțumire și a copiilor recunoștință.

Dumnealui Șeful Departamentului dreptății va aduce la împlinire această a Noastră poruncă.

(Urmează iscălitura Măriei Sale).

Marele Logofăt al dreptății: A. VILARA.

